

Geologiske verneverdier i og rundt Jostedalsbreen nasjonalpark

Atle Nesje

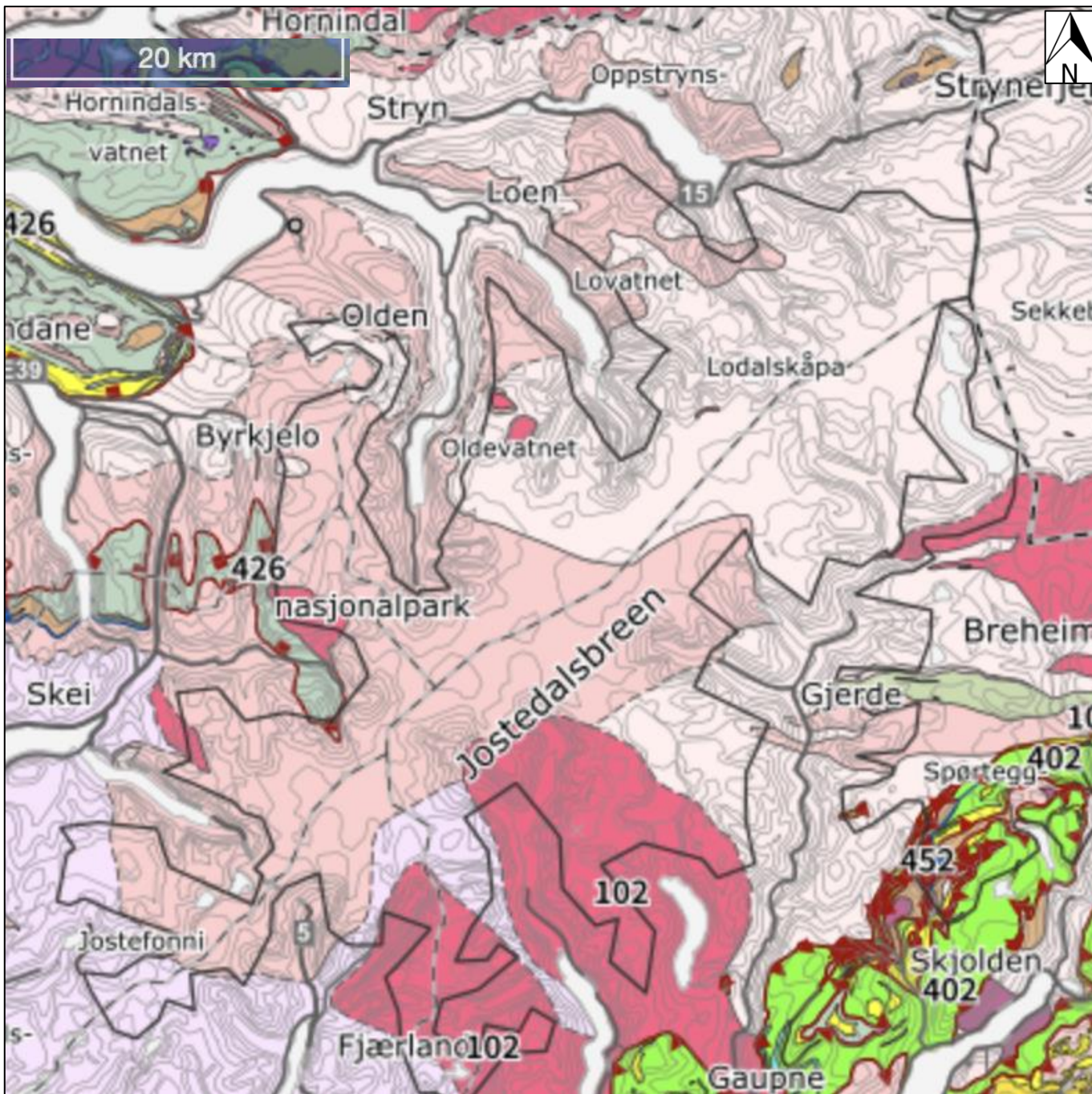
Department of Earth Science
Quaternary geology and palaeoclimate
UNIVERSITY OF BERGEN

E-mail: atle.nesje@uib.no
Telephone: (+47) 91392574
www.uib.no/geo

Institutt for geovitenskap
Kvartærgeologi og paleoklima
UNIVERSITETET I BERGEN

E-post: atle.nesje@uib.no
Telefon: 91392574
www.uib.no/geo

BERGGRUNN

Teiknforklaring

102	Granitt
108	Monzonitt
402	Fyllitt
426	Glimmergneis
430	Granittisk gneis
440	Migmatitt
452	Amfibolitt

Dei vanlegaste bergartane i Jostedalsbreen nasjonalpark

Granitt

Foto: snl.no

Monzonitt

Foto: wikipedia

Gneis

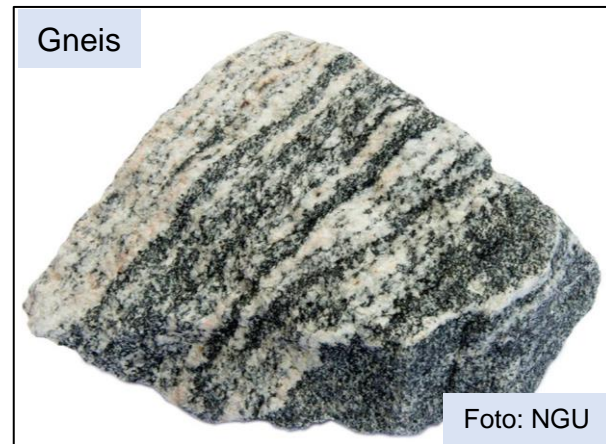

Foto: NGU

Fyllitt

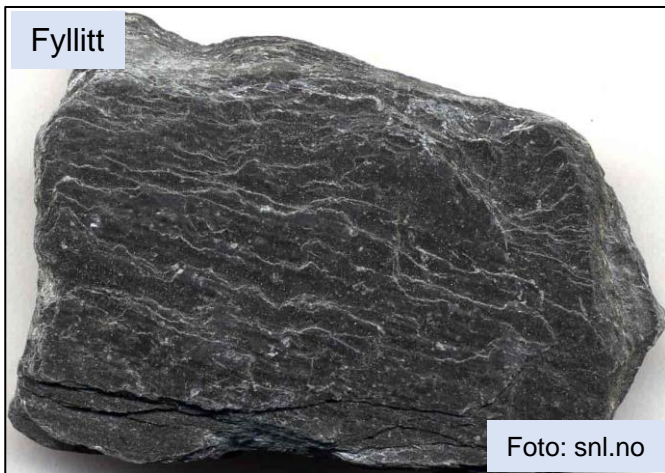

Foto: snl.no

Migmatitt

Foto: snl.no

Amfibolitt

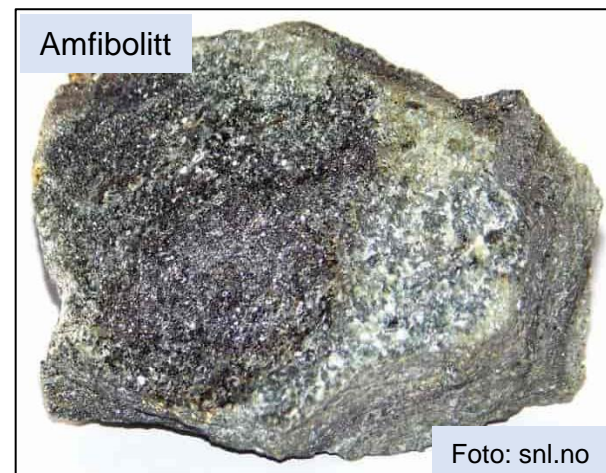
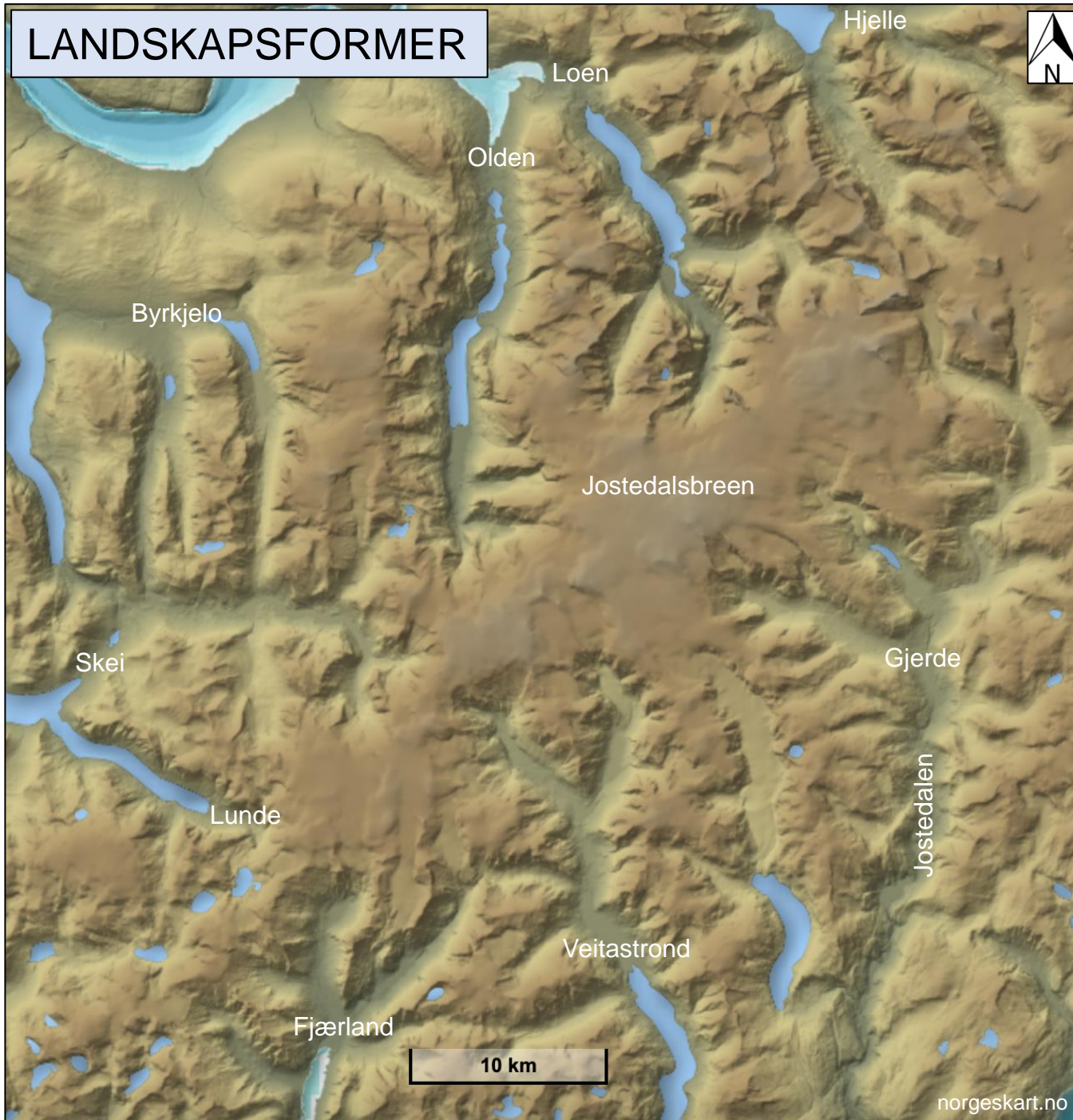

Foto: snl.no

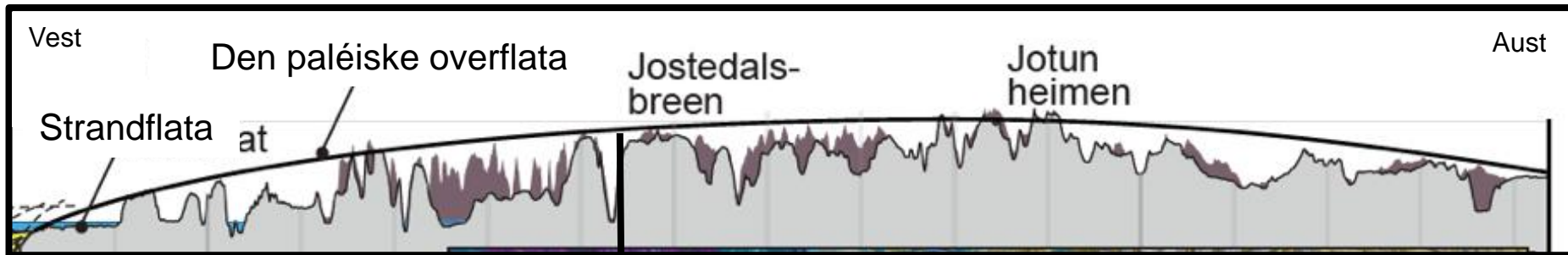
LANDSKAPSFORMER

10 km

Landskapet – eit resultat av geologiske prosessar som kan sporast om lag 1800 millionar år tilbake i tid

Fossen (2023)

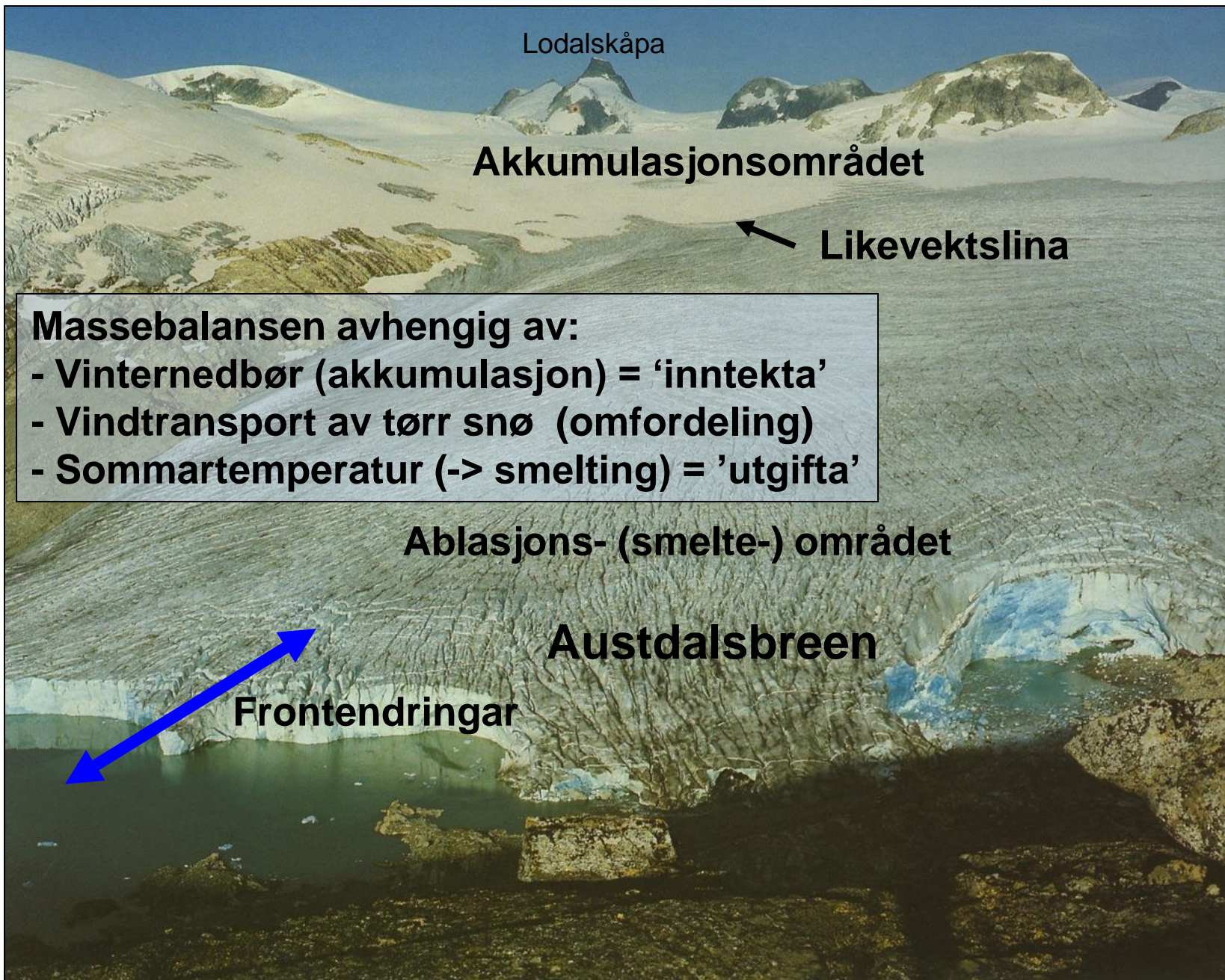

Lodalskåpa

Austdalsbreen

To typar bredata:

- 1) Massebalanse/volumendring (direkte, årlege)
- 2) Data om lengde-/frontvariasjonar (indirekte, forseinka)

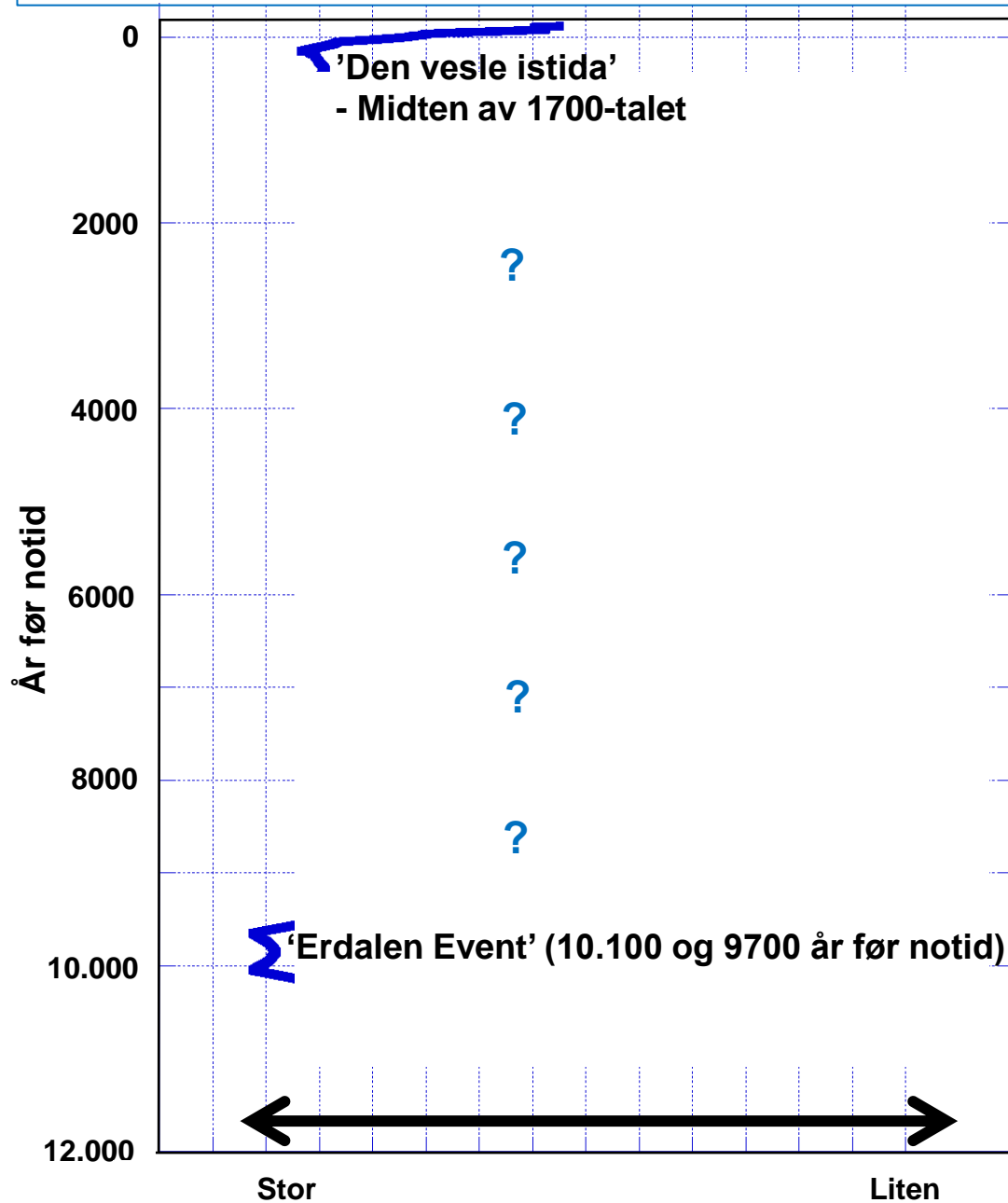
To sett med moreneryggar framfor fleire breutløparar frå Jostedalsbreen

Morenerygg frå
'den vesle istida' ~AD 1750

Vetledalseter

Morenerygg frå slutten av siste istid
- 'Erdalen Event' (10.100 – 9700 år før notid)

Jostedalsbreen - lengdevariasjoner etter siste istid

Innsjøsediment

Flatebreen

'Vesle istid'
maksimum

Oldeskaret

Tjønnane

Lokalitet for
innsjøboring

Foto: Atle Nesje

Prøvetaking av innsjøsediment

Kjerneprøve av innsjøsediment

Foto: Jan Rabben, Jostein Bakke, Inge Aarseth og Atle Nesje

Kjerneprøve av innsjøsediment fra Kjøsnesfjorden, Jølstravatnet

Yngst

Drenerar frå den SV-lege delen av Jostedalsbreen

← ~4735 år før notid

← ~6100 år før notid

Planterestar frå perioden Jostedalsbreen var bortsmelta

← ~8200 år før notid

← ~9200 år før notid

Sediment avsette under 'den vesle istida'

Sediment avsette under isavsmeltinga etter siste istid

Eldst

Foto: Stephan Amm

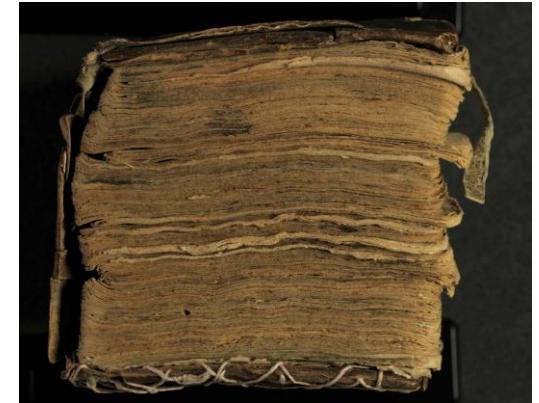

Foto: Chiara Palandri, Nasjonalbiblioteket

Sedimentkjerne fra Kjosnesfjorden, Jølstravatnet

Drenerar frå den SV-lege delen av Jostedalsbreen

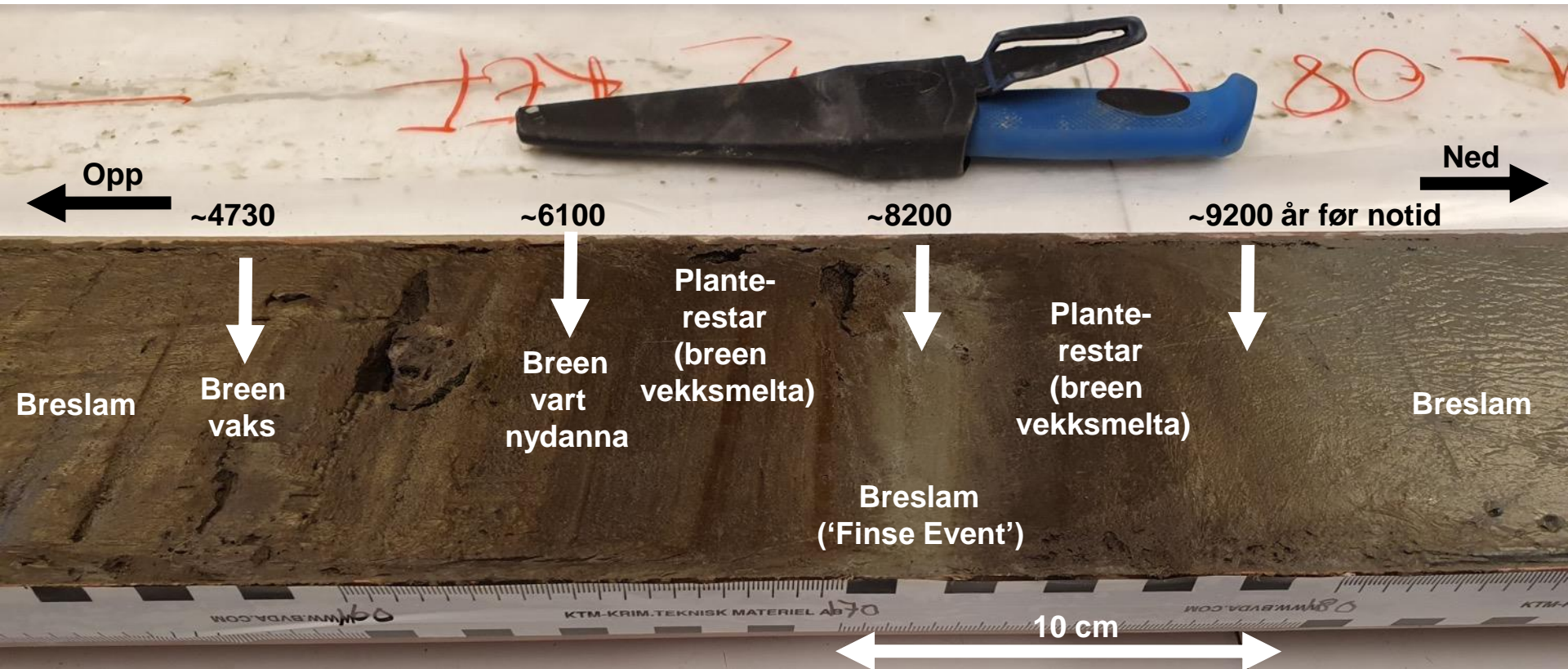
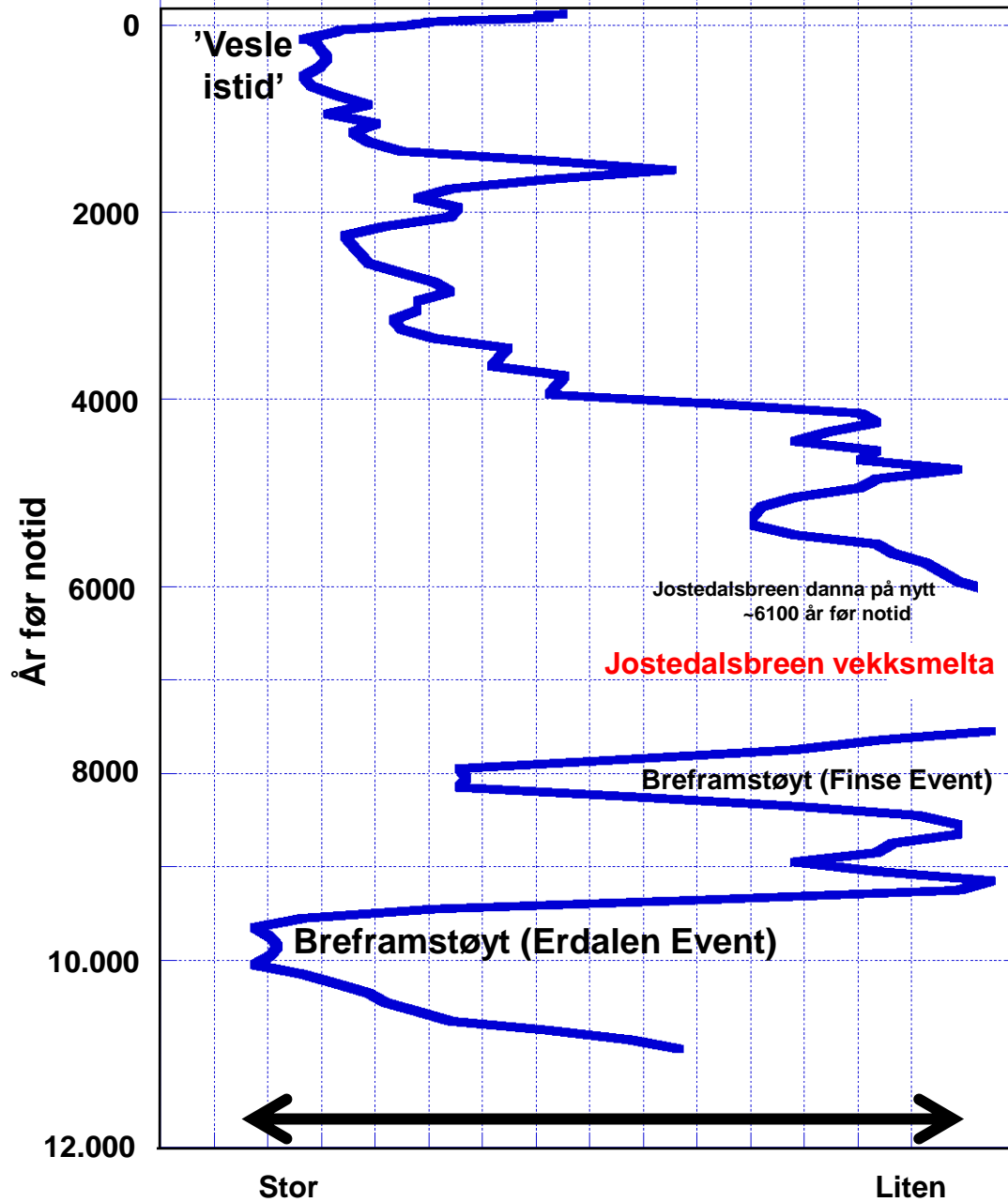
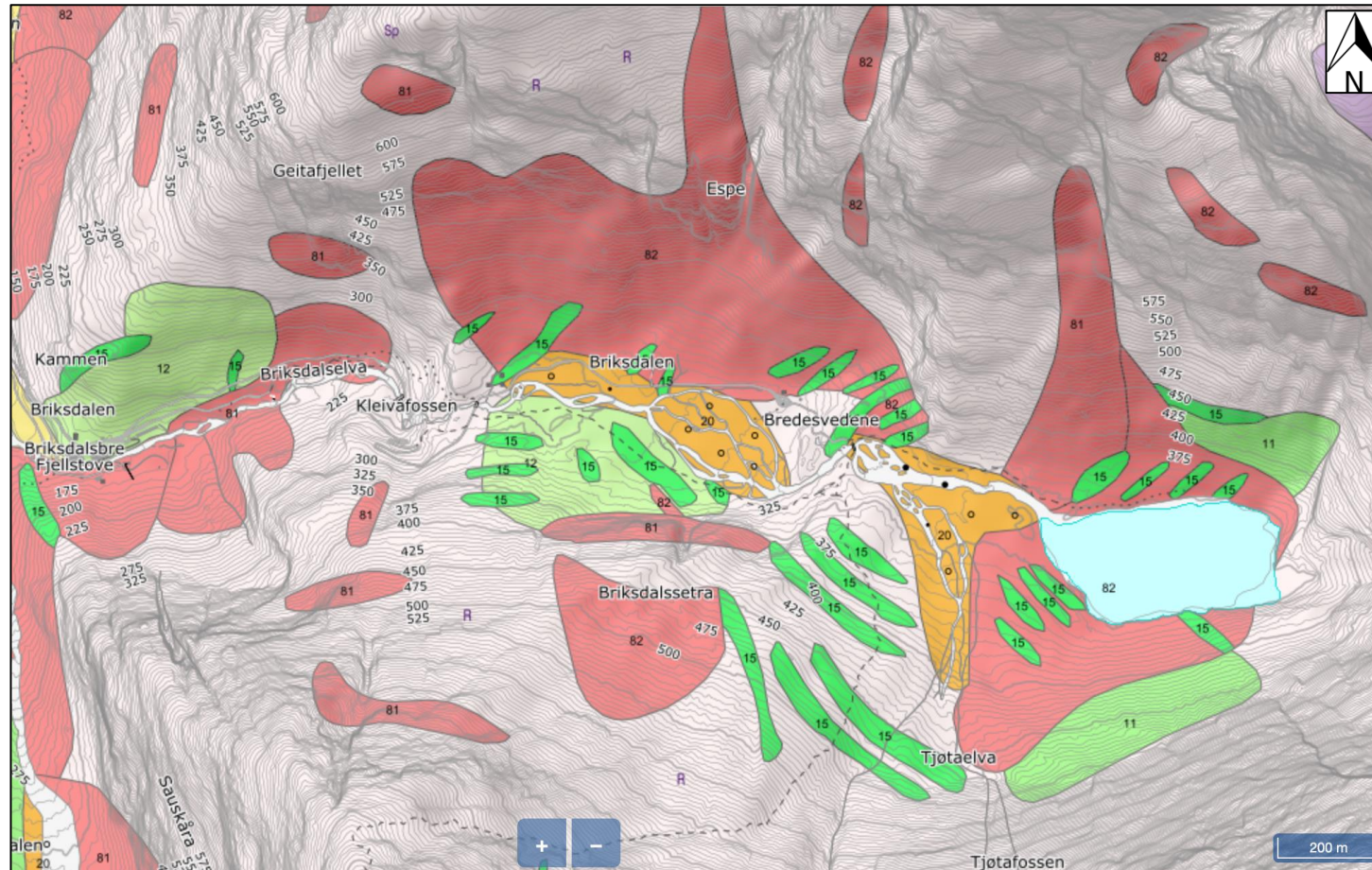

Foto: Atle Nesje

Jostedalsbreen – lengdevariasjonar etter siste istid

Lausmassekart Briksdalen

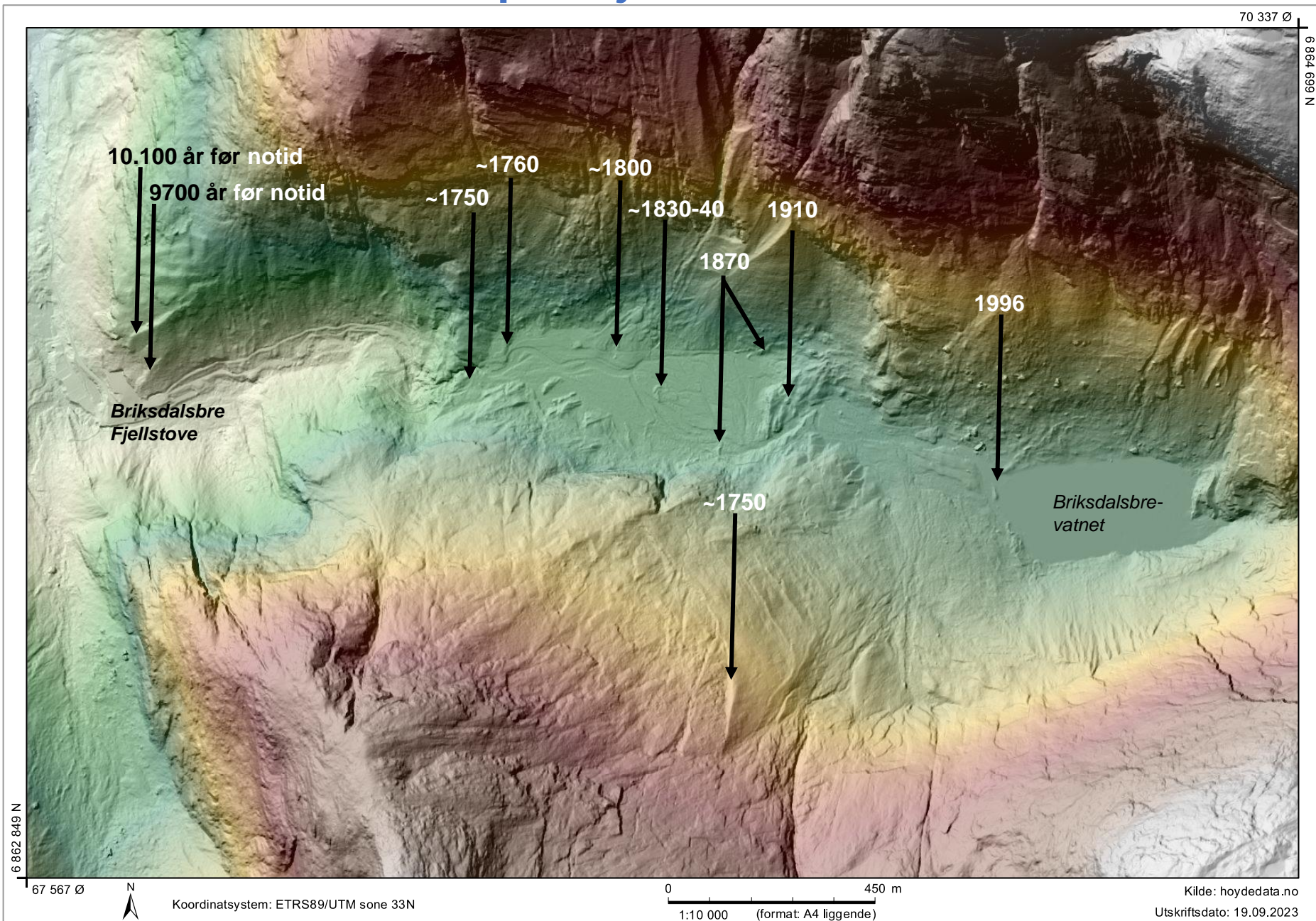

Løsmasseflater (forenklet tegnforklaring)

- Tynn morene (12)
- Tykk morene (11, 13, 16-17)
- Avsmeltingsmorene (14)
- Randmorene/-sone (15)
- Breelvavsetning (20-23)
- Bresjø-/innsjøavsetning (30-31, 35-36)
- Hav- og fjordavsetning, tykt dekke (> 0,5 m) (40-41)
- Hav-, fjord- og strandavsetning, tynt dekke (< 0,5 m) (43)
- Marin strandavsetning (42, 44)
- Elve- og bekkeavsetning (50-52)
- Bresjøtapning (53-55)
- Flomavsetning (56-57)
- Vindavsetning (60)
- Forvitningsmateriale (70-73)
- Skredmateriale (80-82, 301-318, 321)
- Steinbreavsetning (88)
- Torv og myr (90)
- Tynt humus-/torvdekke (100-101)
- Fyllmasse (120-122)
- Bart fjell, stedvis tynt løsmasse-dekke (110, 130, 140)

geo.ngu.no/kart/losmasse

Brefrontposisjoner i Briksdalen

Kleivane – Endemorene som markerer den maksimale posisjonen til Briksdalsbreen under 'den vesle istida' på midten av 1700-talet

Avstand til dagen brefront: 2075 m

Briksdalsbreen i 1869

Første kjende fotografiet av Briksdalsbreen, teke 29. juli 1869 av Christen de Seue ('Brigsdalsbræen i Olden (Nordfjord)'); fotografi; 12,1 cm × 16,5 cm; Prof. Hiortdahls samlinger; Norges geologiske undersøkelse (NGU), Trondheim, fotoarkiv, C29.93, NGU 001686).

Steinblokk med fastmerke ved Briksdalsbreen, foto mot nordvest

**Fastmerke (kross hogge inn i
steinblokk av John B. Rekstad i 1900)
funne 18. oktober 2018**

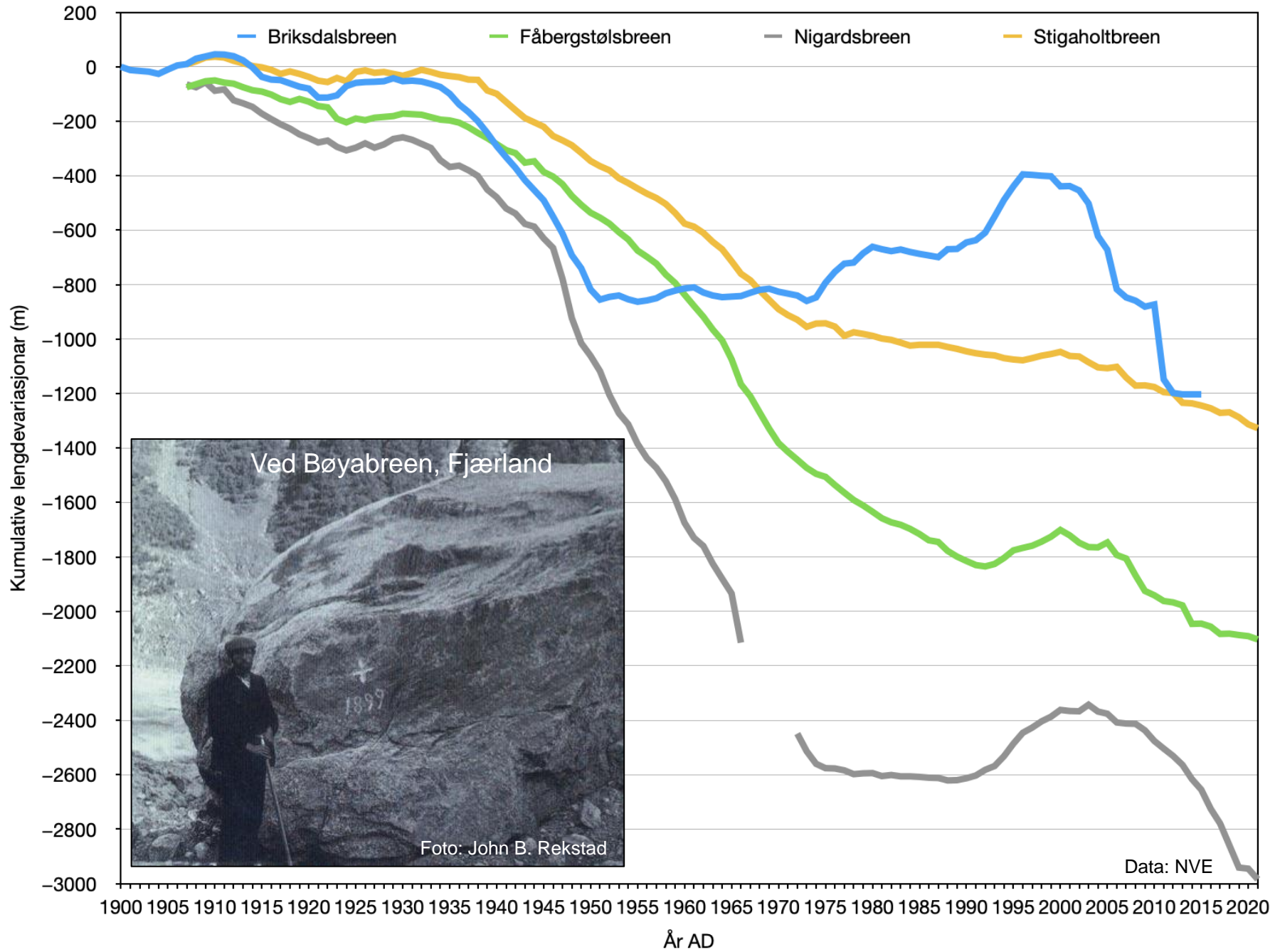

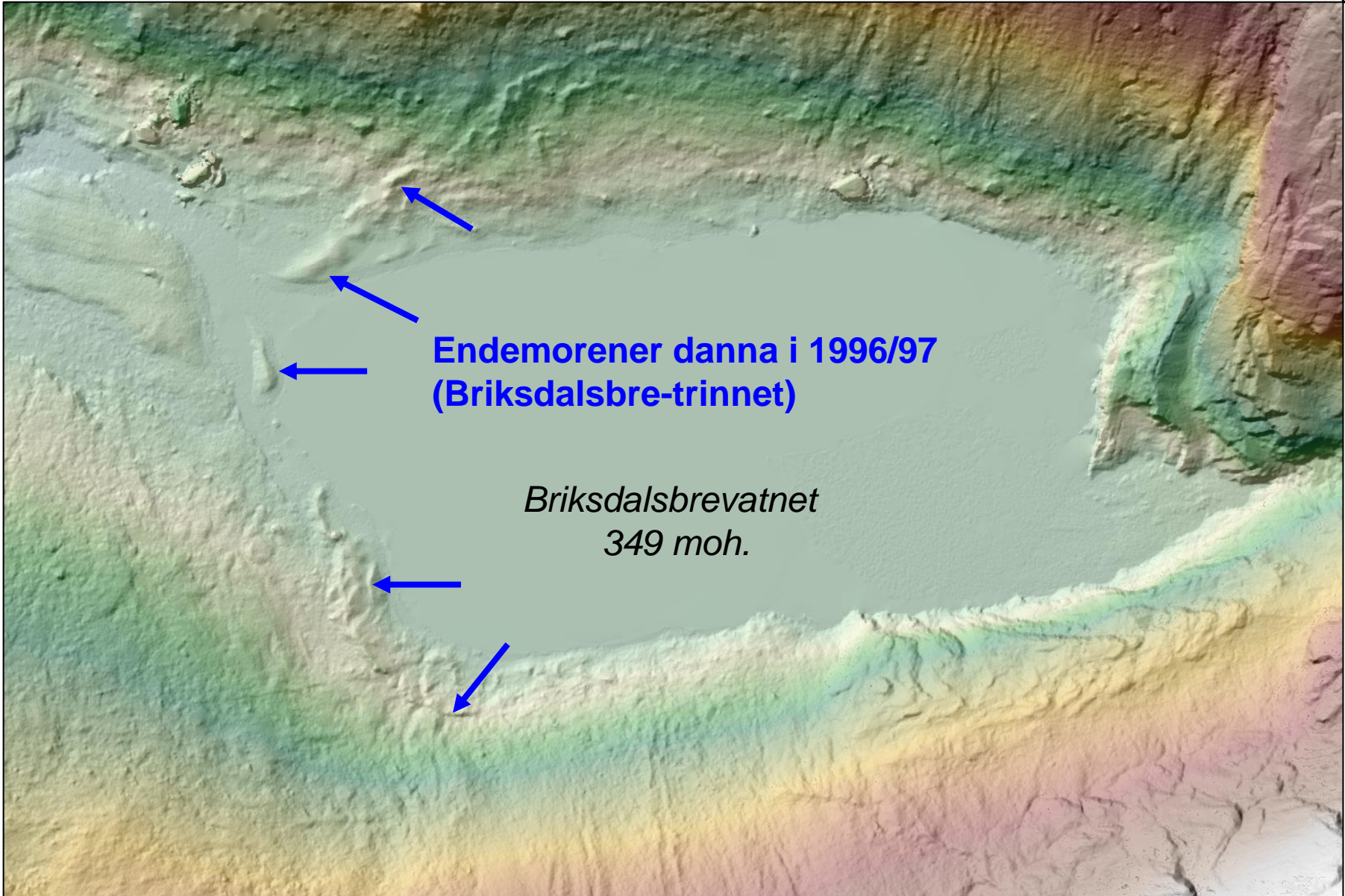
Foto: Gunnhild Sindre, *Fjordingen*, 19.10.2018

Foto: Atle Nesje 18.10.2018

Kumulative frontendringer til utløpsbrear frå Jostedalsbreen 1900 - 2021

**Endemorener danna i 1996/97
(Briksdalsbre-trinnet)**

*Briksdalsbrevvatnet
349 moh.*

Briksdalsbreen

Foto: Rune Rustøen (1997), Atle Nesje (2004, 2006-2017, 2021-2023), Kurt Erik Nesje (2005), Andreas Nesje (2018-2020)

1997

2004

2005

2006

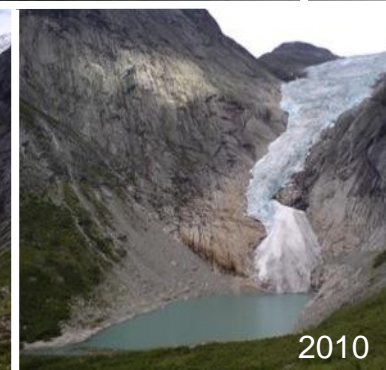
2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2018

2020

2021

2022

2023

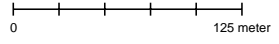
69297 Ø

6934293 N

6863615 N

68297 Ø

Koordinatsystem: ETRS89/UTM sone 33N

NORGE BILDER
Dato: 15.09.2023

Foto: Atle Næse

69501 Ø

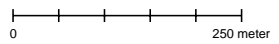
69501 N

Brenndalen

6865103 N

67501 Ø

Koordinatsystem: ETRS89/UTM sone 33N

NORGE BILDER
Dato: 19.09.2023

Alderen på morenerygger i breforlandet til Brenndalsbreen

Erdalen framstøytet
(~10.100 år før notid)

~1740-50 (1743)

Åbrekkereina
marin terrasse
88 moh.

~1780-85

~1790-95

~1830-40

~1800

~1860-70

1911

1930

~1955-60

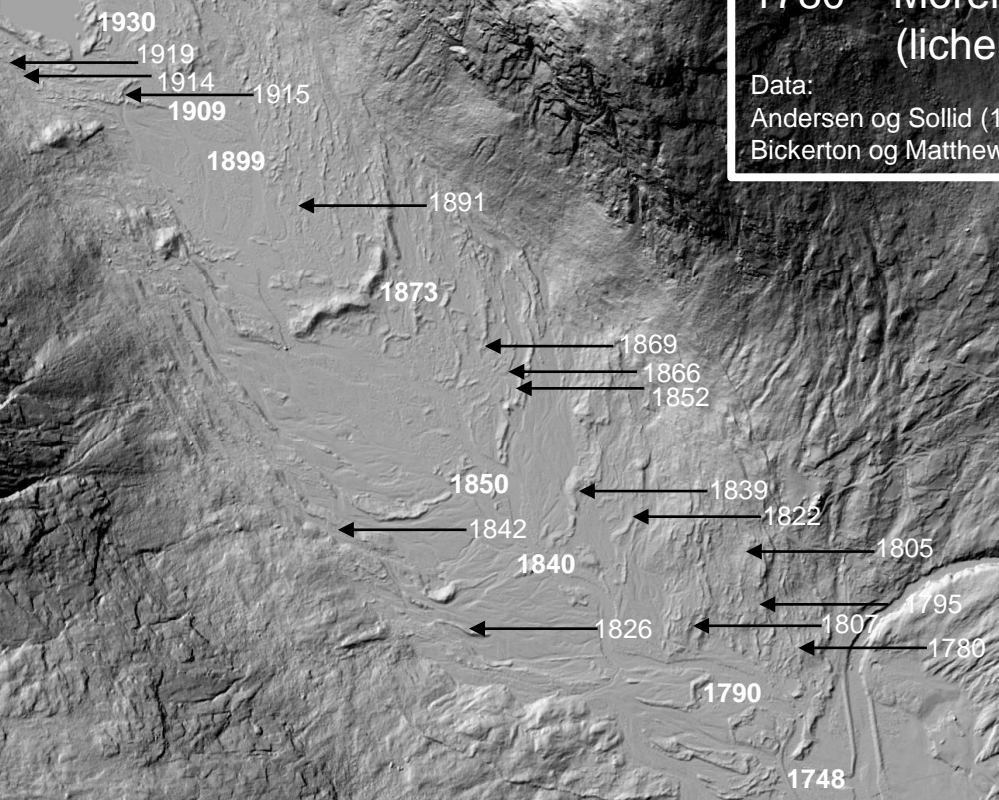
1900
Fastmerke

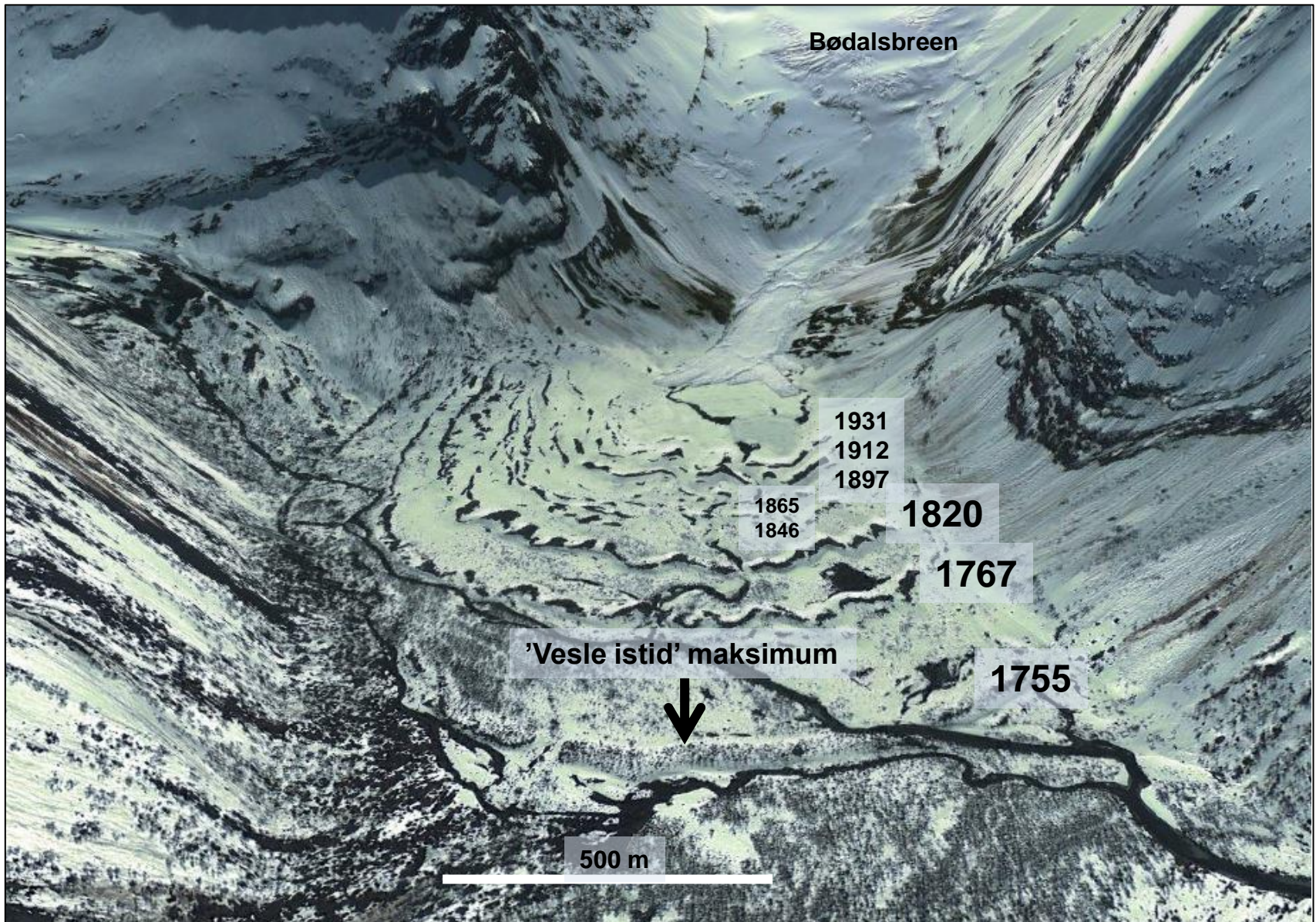
Nigardsbre-
vatnet

Breforlandet til Nigardsbreen
1748 – Morenealder historisk
1780 – Morenealder kartlav
(lichenometri)

Data:
 Andersen og Sollid (1971)
 Bickerton og Matthews (1992)

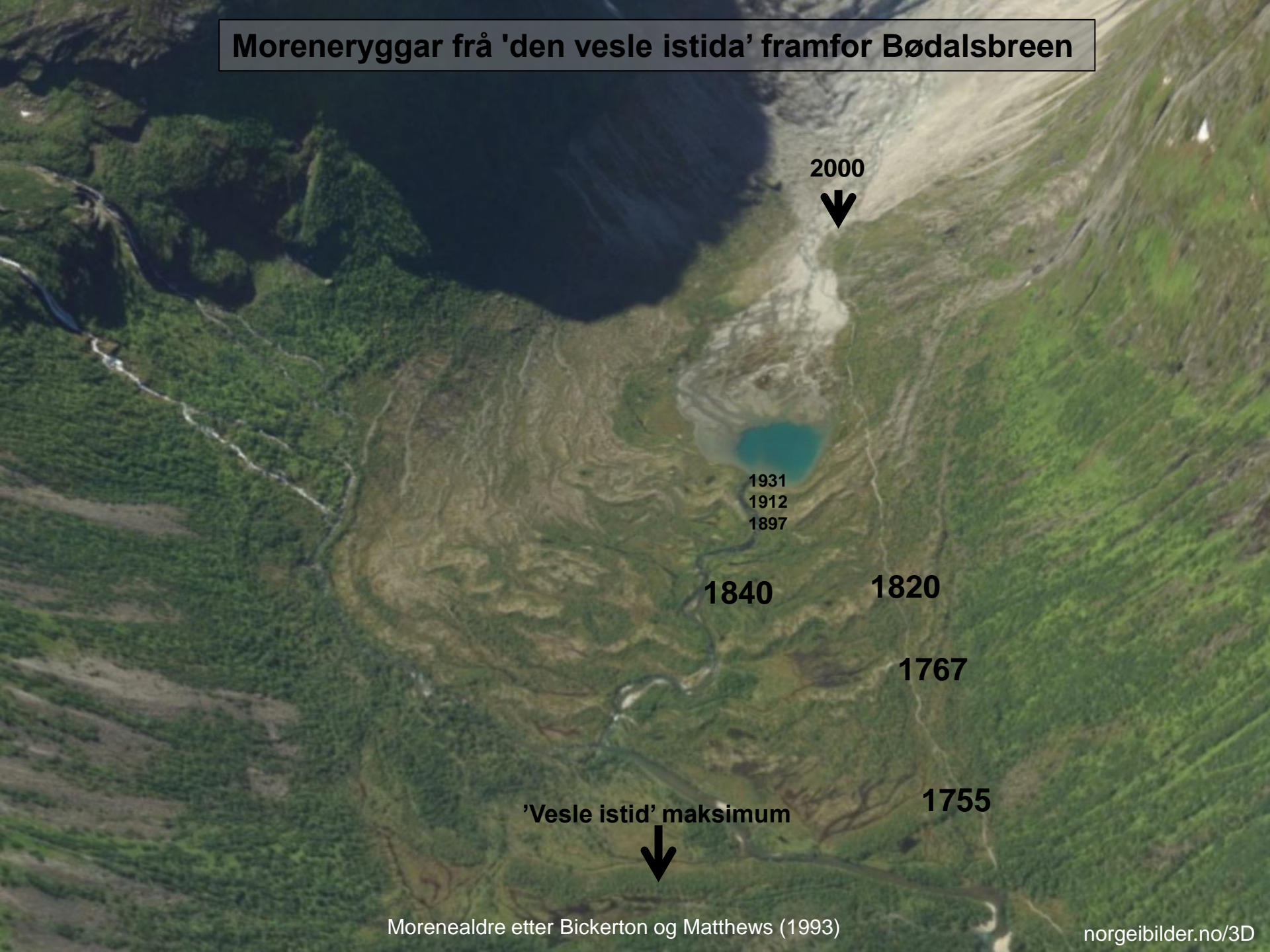
Moreneryggar frå 'den vesle istida' framfor Bødalsbreen

Morenealdre etter Bickerton og Matthews (1993)

Google Earth

Moreneryggar frå 'den vesle istida' framfor Bødalsbreen

2000

1931
1912
1897

1840

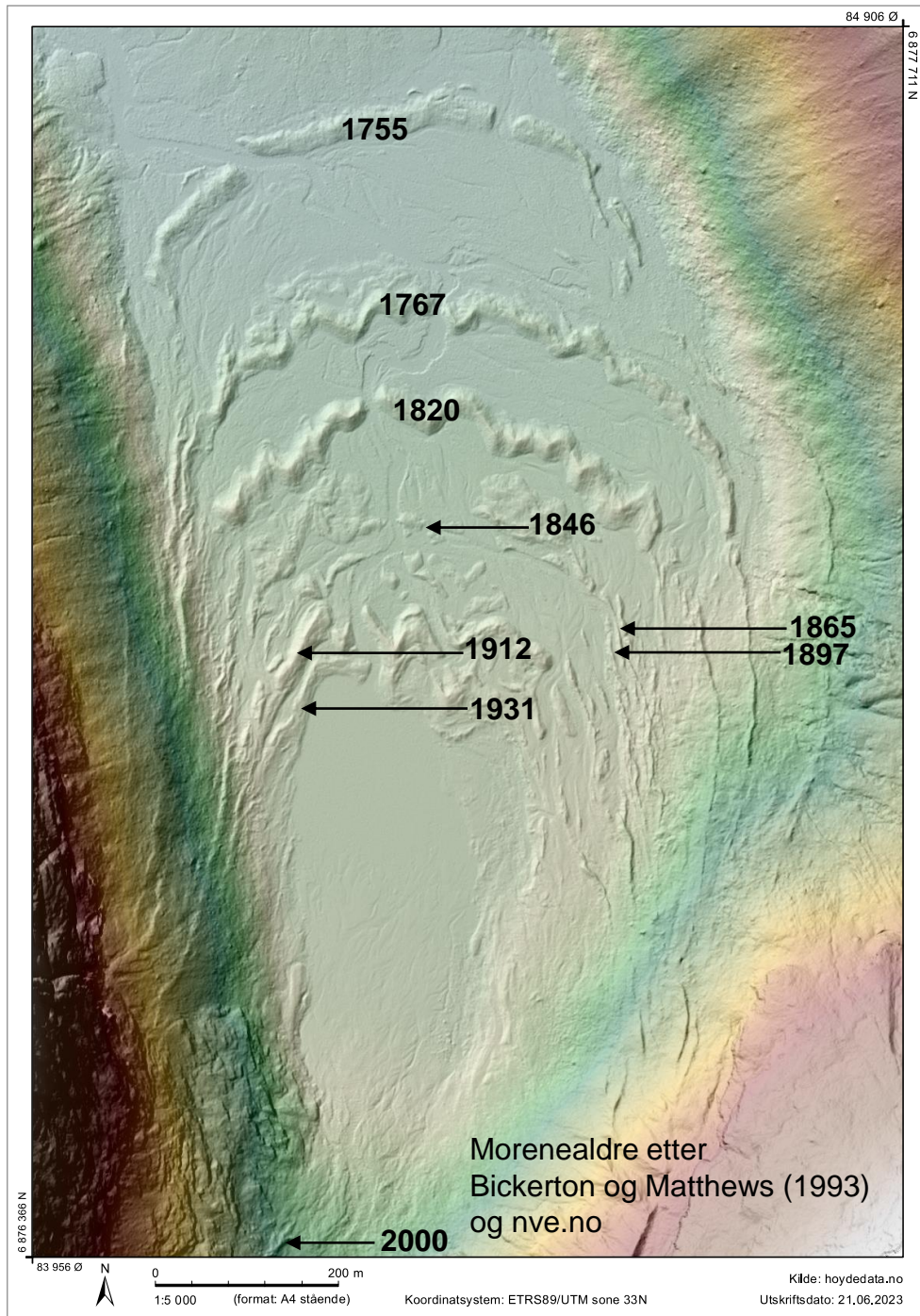
1820

1767

1755

'Vesle istid' maksimum

Morenealdre etter
Bickerton og Matthews (1993)
og nve.no

6 876 366 N

0 200 m
1:5 000 (format: A4 stående)

Koordinatsystem: ETRS89/UTM sone 33N

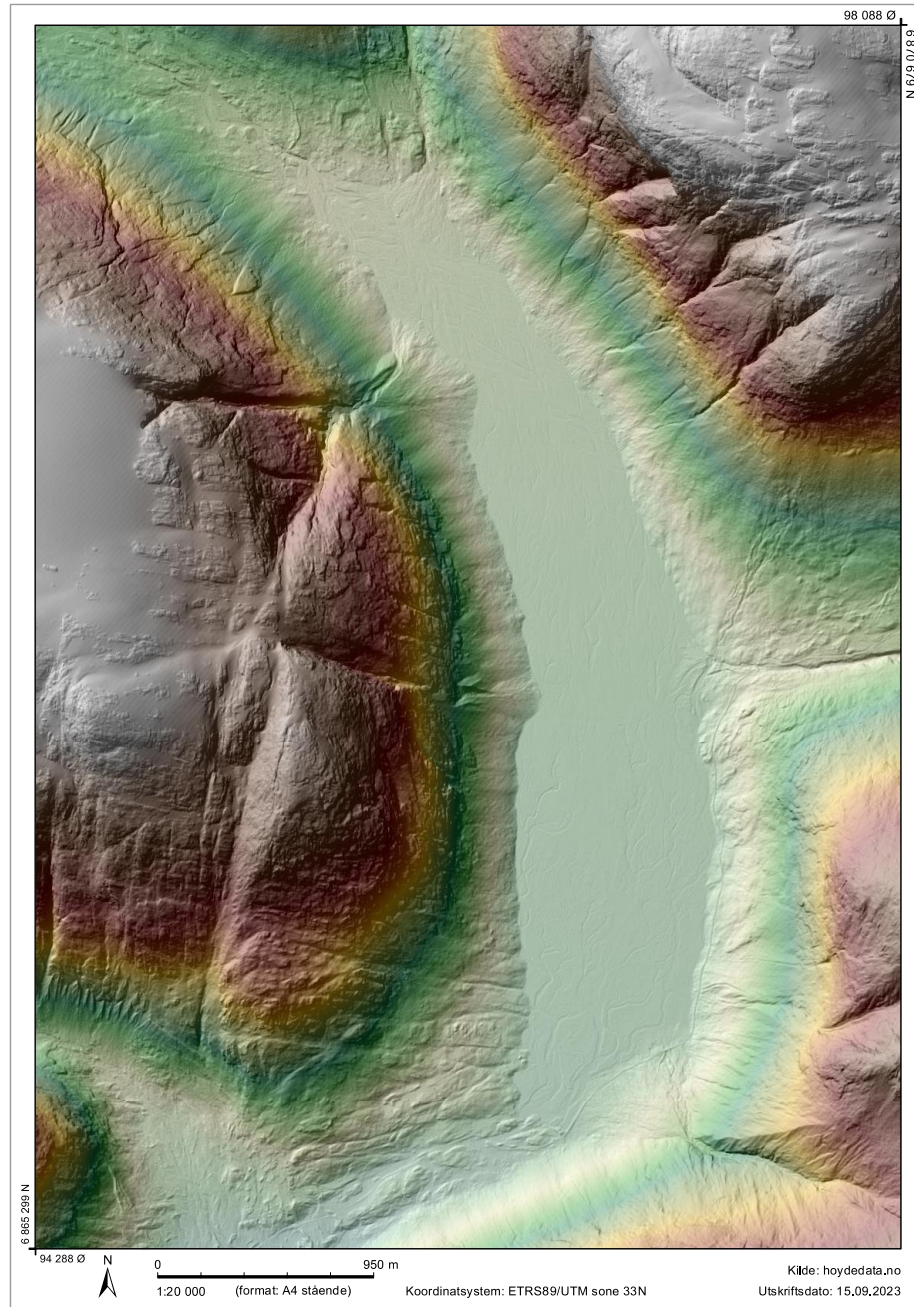
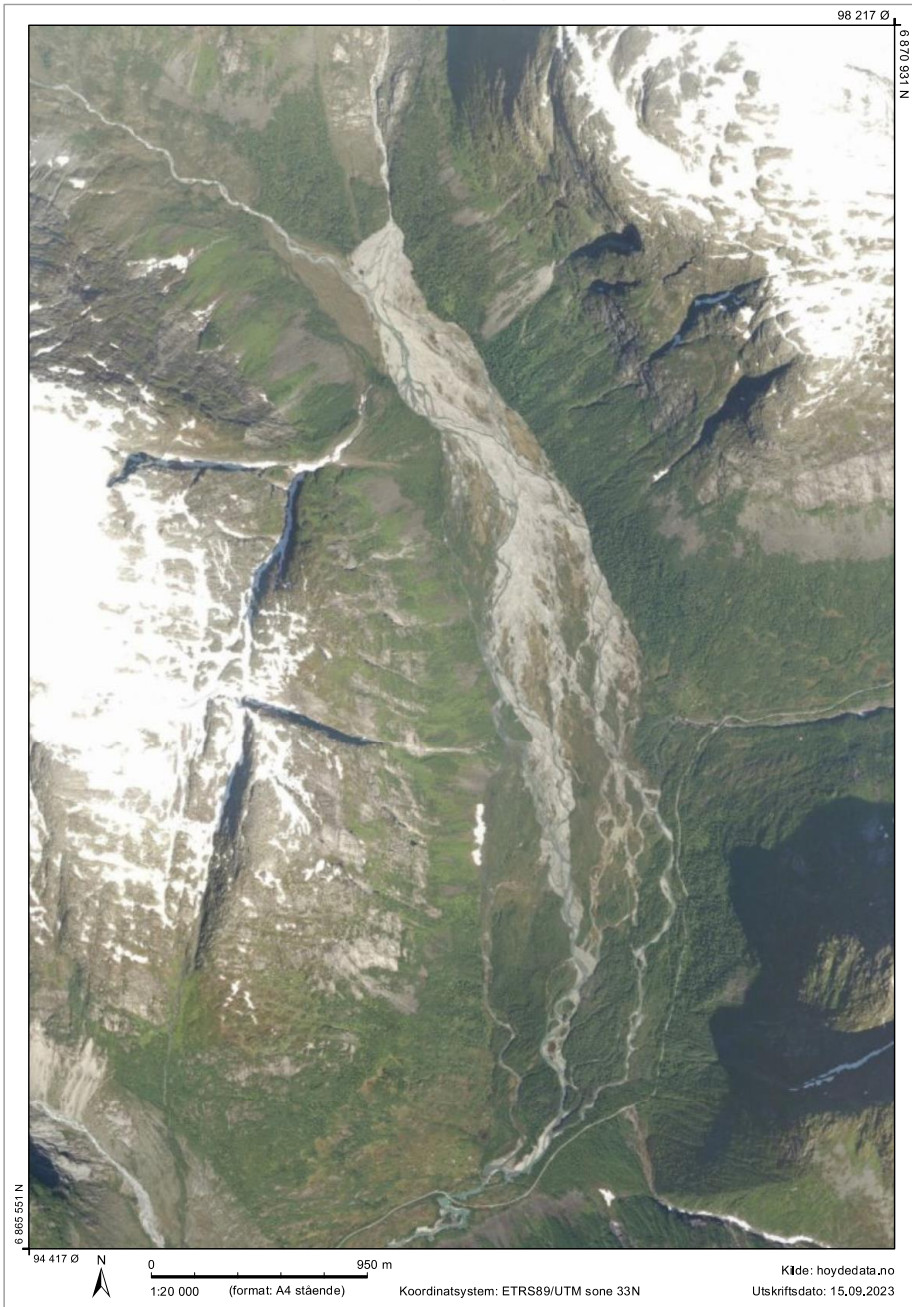
Kilde: hoydedata.no
Utskriftsdato: 21.06.2023

84 906 Ø

6 877 711 N

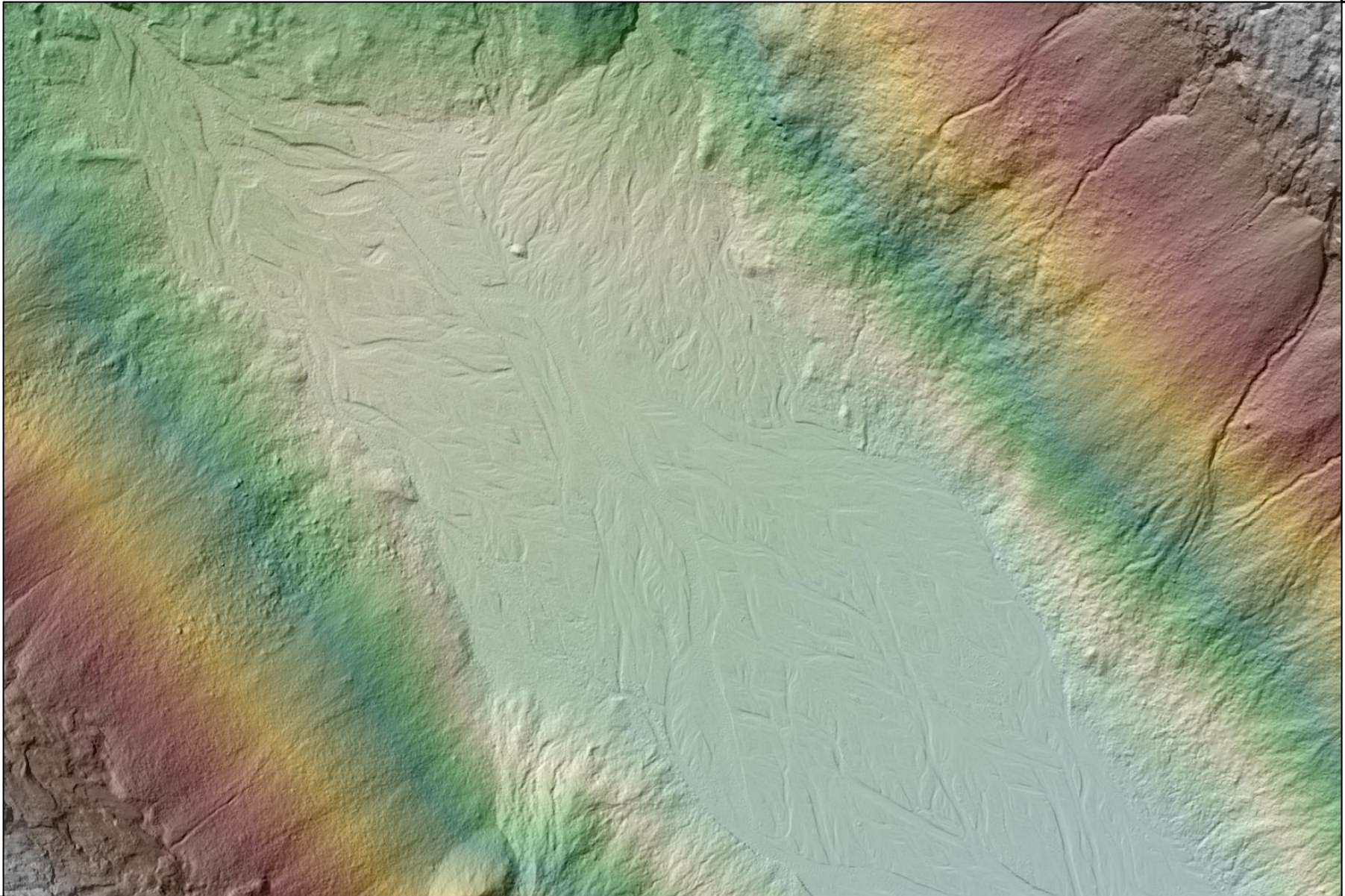
83 956 Ø

Fåbergstølsgrandane

96 731 Ø

6 870 098 N

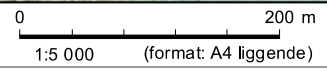

6 869 173 N

95 346 Ø

Koordinatsystem: ETRS89/UTM sone 33N

Kilde: hoydedata.no
 Utskriftsdato: 15.09.2023

Erdalen

Snøskredvoll

'Skadefonna'

Snøskredvoll

Snøskredvifte

87902 Ø

6883443 N

6882098 N

86952 Ø

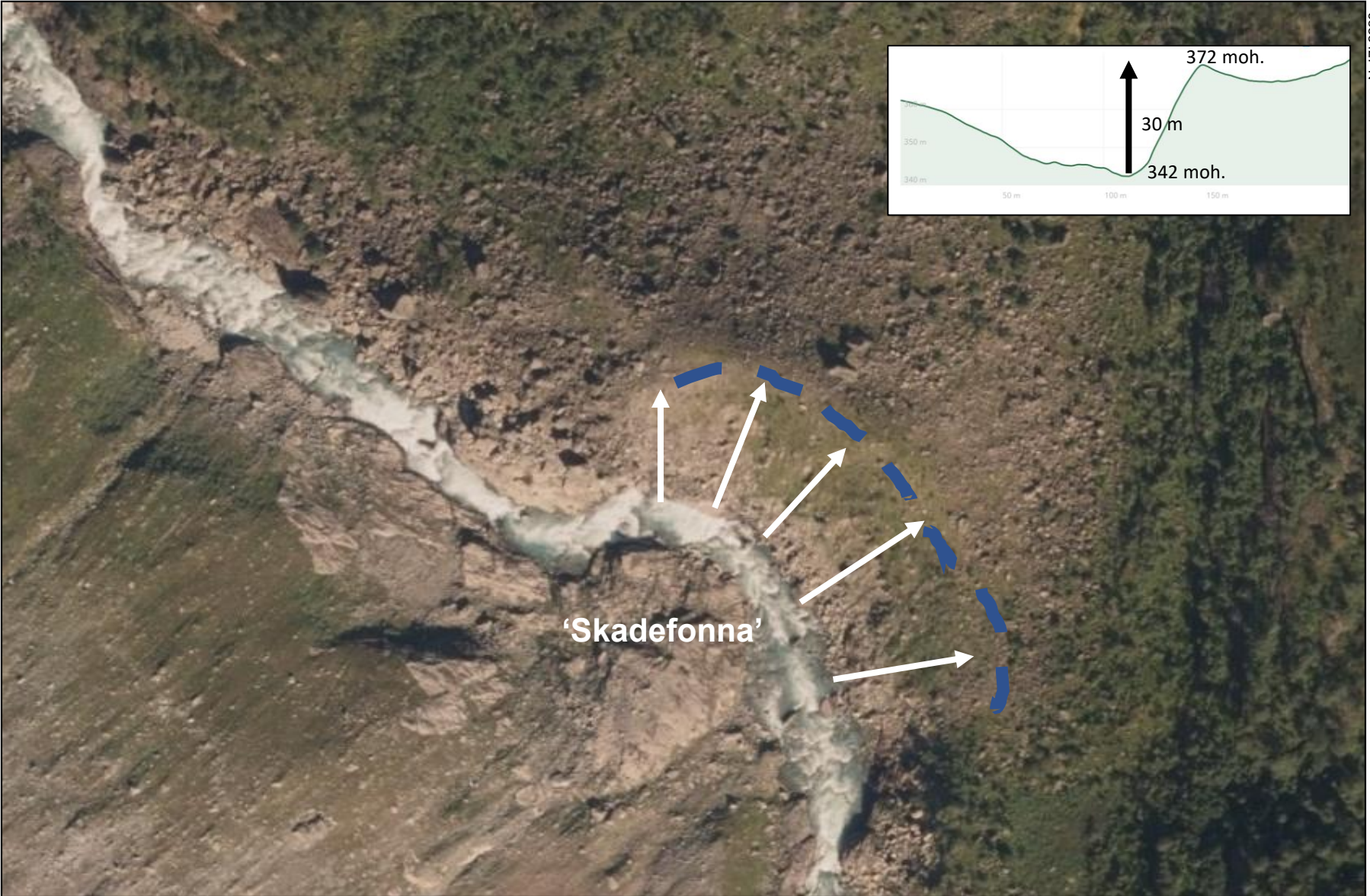

0 250 meter

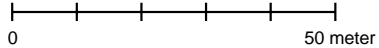
Koordinatsystem: ETRS89/UTM sone 33N

NORGE BILDER

Dato: 21.09.2023

'Skadefonna'

102290 Ø

N 0860389

**Vivaskredene,
Sprongdalen**

Grop

Voll

6869035 N

101340 Ø

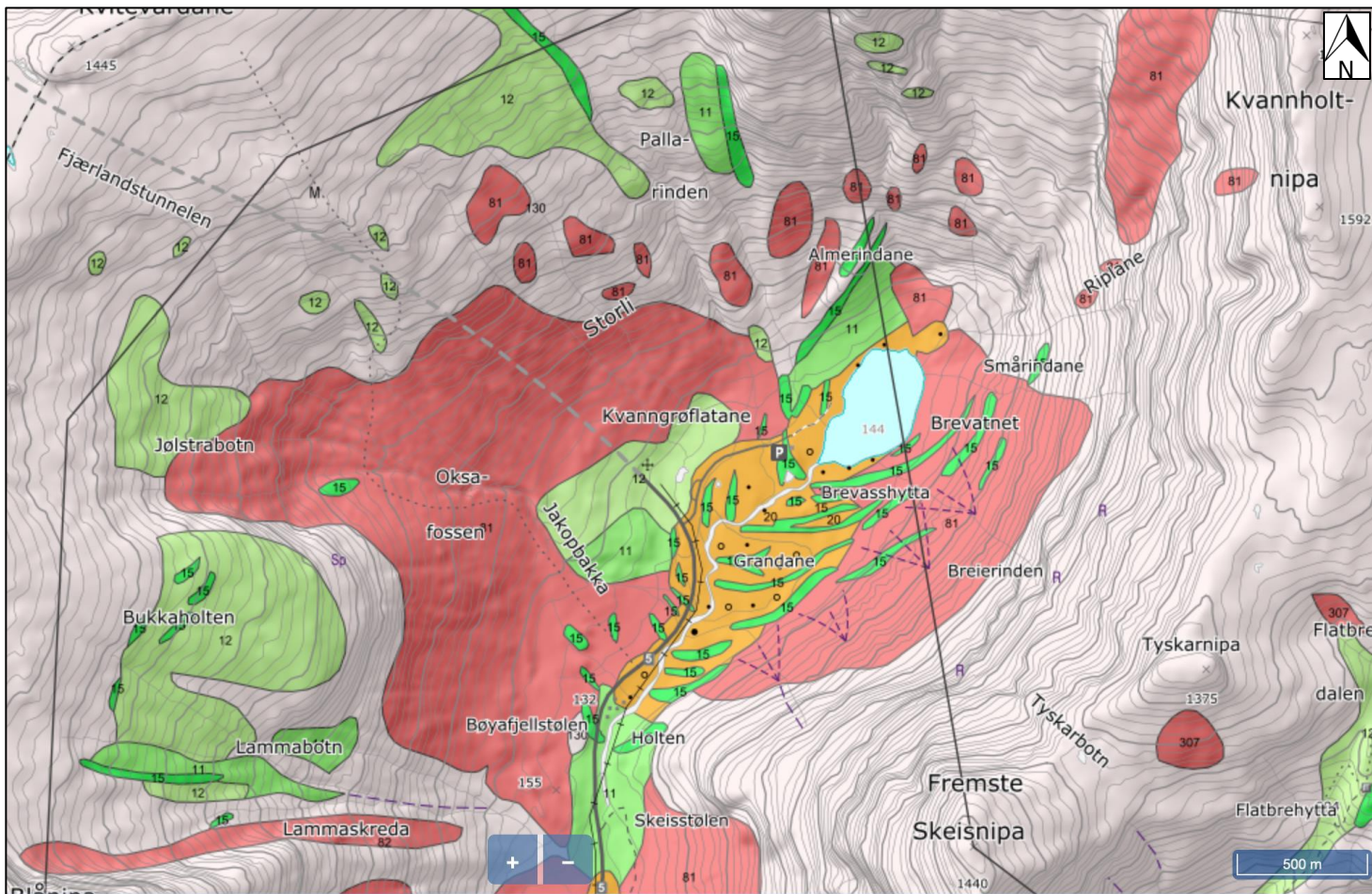

0 250 meter

Koordinatsystem: ETRS89/UTM sone 33N

NORGE BILDER

Dato: 21.09.2023

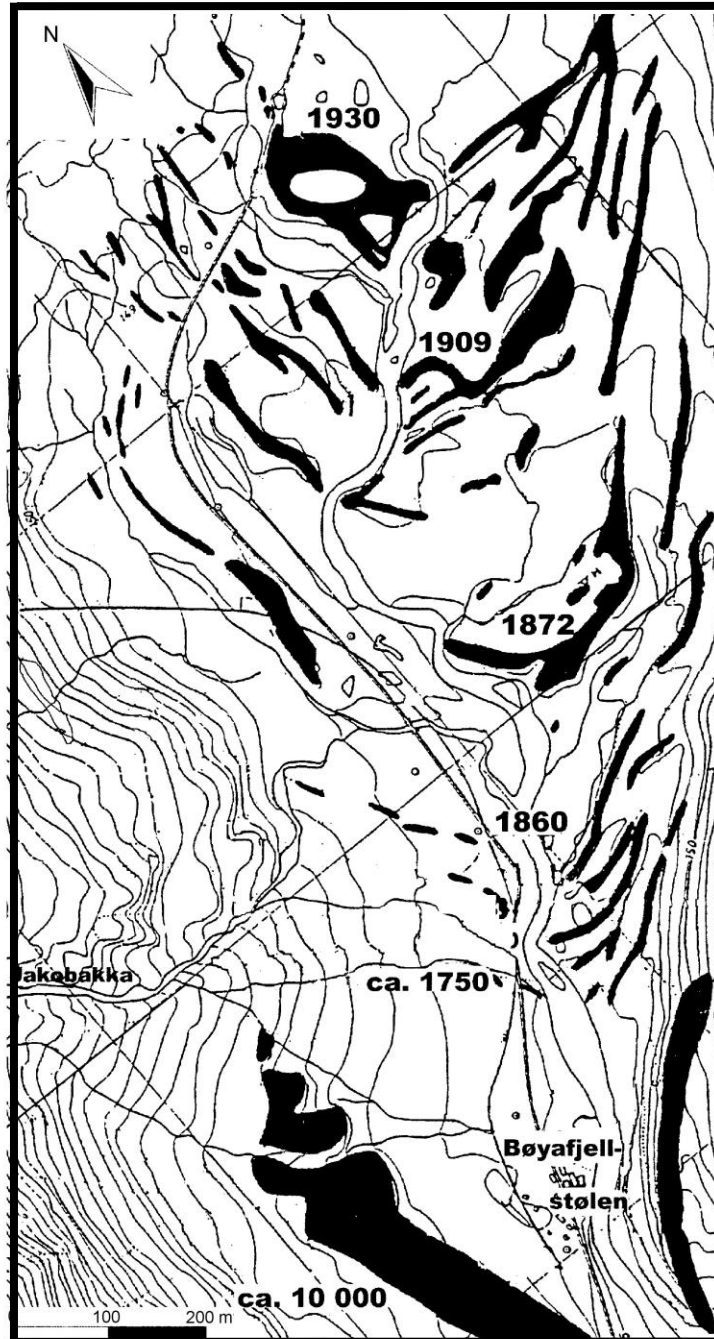

Løsmasseflater (forenklet tegnforklaring)

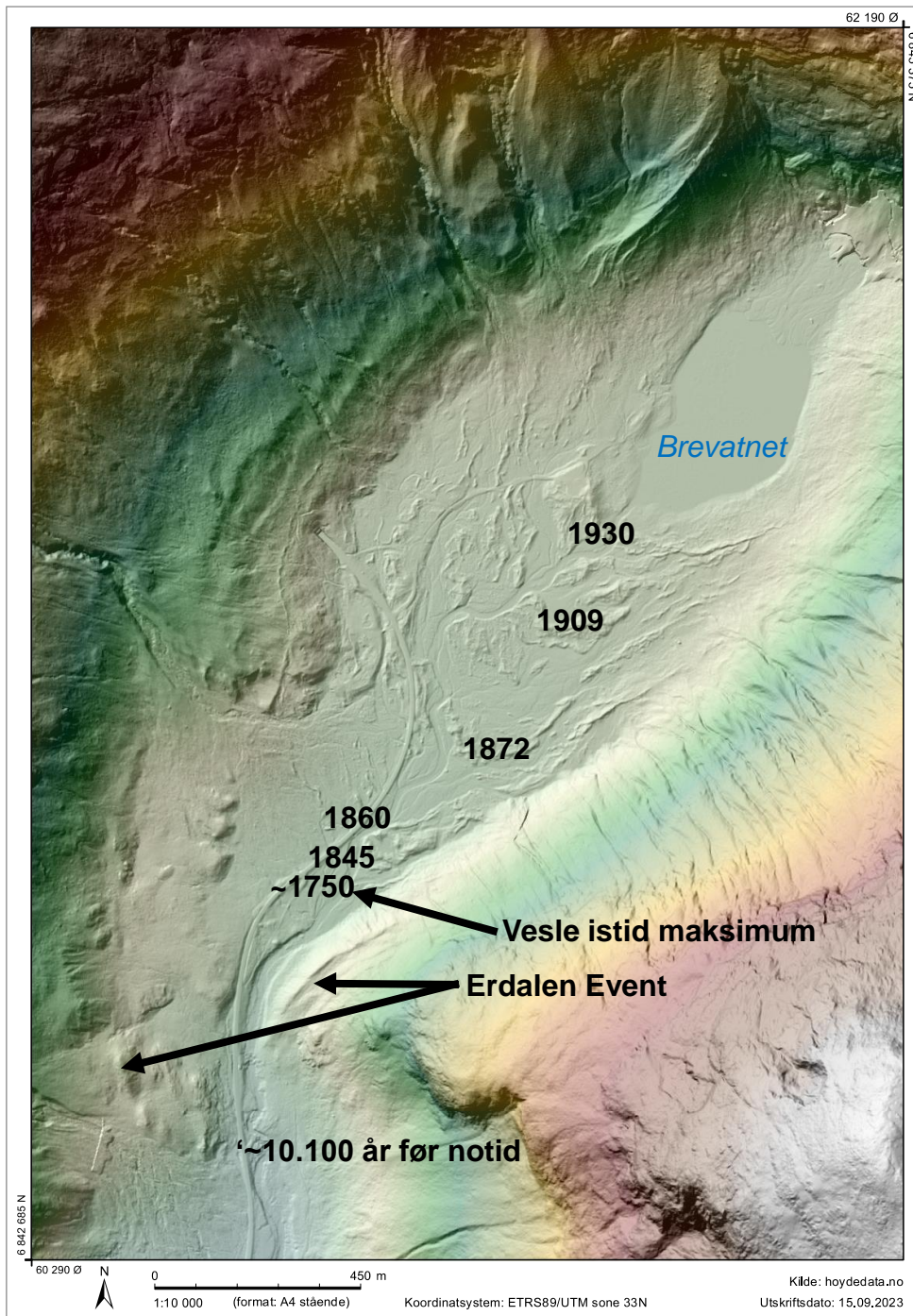
Light green	Tynn morene (12)
Medium green	Tykk morene (11, 13, 16-17)
Dark green	Avsmeltingsmorene (14)
Bright green	Randmorene/-sone (15)
Orange	Breelavsetning (20-23)
Light orange	Bresjø-/innsjøavsetning (30-31, 35-36)
Blue	Hav- og fjordavsetning, tykt dekke (> 0,5 m) (40-41)
Light blue	Hav-, fjord- og strandavsetning, tynt dekke (< 0,5 m) (43)
Dark blue	Marin strandavsetning (42, 44)
Yellow	Elve- og bekkeavsetning (50-52)
Light yellow	Bresjøtapning (53-55)
Orange-yellow	Flomavsetning (56-57)
Light green-yellow	Vindavsetning (60)
Purple	Forvittringsmateriale (70-73)
Red	Skredmateriale (80-82, 301-318, 321)
Dark green	Steinbreavsetning (88)
Brown	Torv og myr (90)
Light brown	Tynt humus-/torvdekke (100-101)
Grey	Fyllmasse (120-122)
Light pink	Bart fjell, stedvis tynt løsmasse-dekke (110, 130, 140)

geo.ngu.no/kart/losmasse

Morenelandskapet framfor Bøyabreen

Mjanger og Hofsøy (1989)

Morenealdre etter Mjanger og Hofsøy (1989)

Skeidsflåten kraftverk i Bøyadalen

Døme på gangbru i CorTen-stål frå Trollstigen nasjonale turistveg.

Trapper av naturstein tilpassast terrenget og danner rundløype og snarveg til utsiktsplatået på toppen av haugen.

Handleiar av t.d. CorTen følgjer trinna på utsida av trappa.

gangbru over elv, stigning 1:15

informasjonsskilt x 2
nytt grindebygg

pylonskilt

trapp frå gangbru til utsiktsplatå

opphøgd gangveg på elefantrister, skånsomt for terrenget, stigning 1:15

ny sti innover dalen

utsiktsplatå på toppen av haugen med varierte sittede og 4 skråskilt

utvida parkering, fase 1

utvida parkering, fase 2

buss

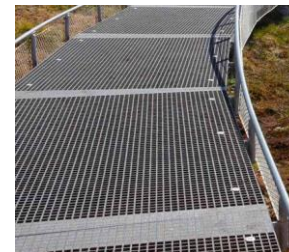
buss

buss

buss

Utsiktsplatået kan t.d. utsmykkast med dekorativt betong. Dømet over viser eit mønster som etterliknar koter på eit kart.

Dømet frå Atlanterhavsvegen viser ein gangveg av elefantrister som har minimal innverknad på terrenget under. Gangvegen er fundamentert på små punktfundament og svever eit stykke over bakken.

Informasjonsskiltene er av CorTen-stål og dette kan òg gjerne vere hovudmaterialet som gangvegen byggast i. Slik blir heilskapen i konseptet sterkare.

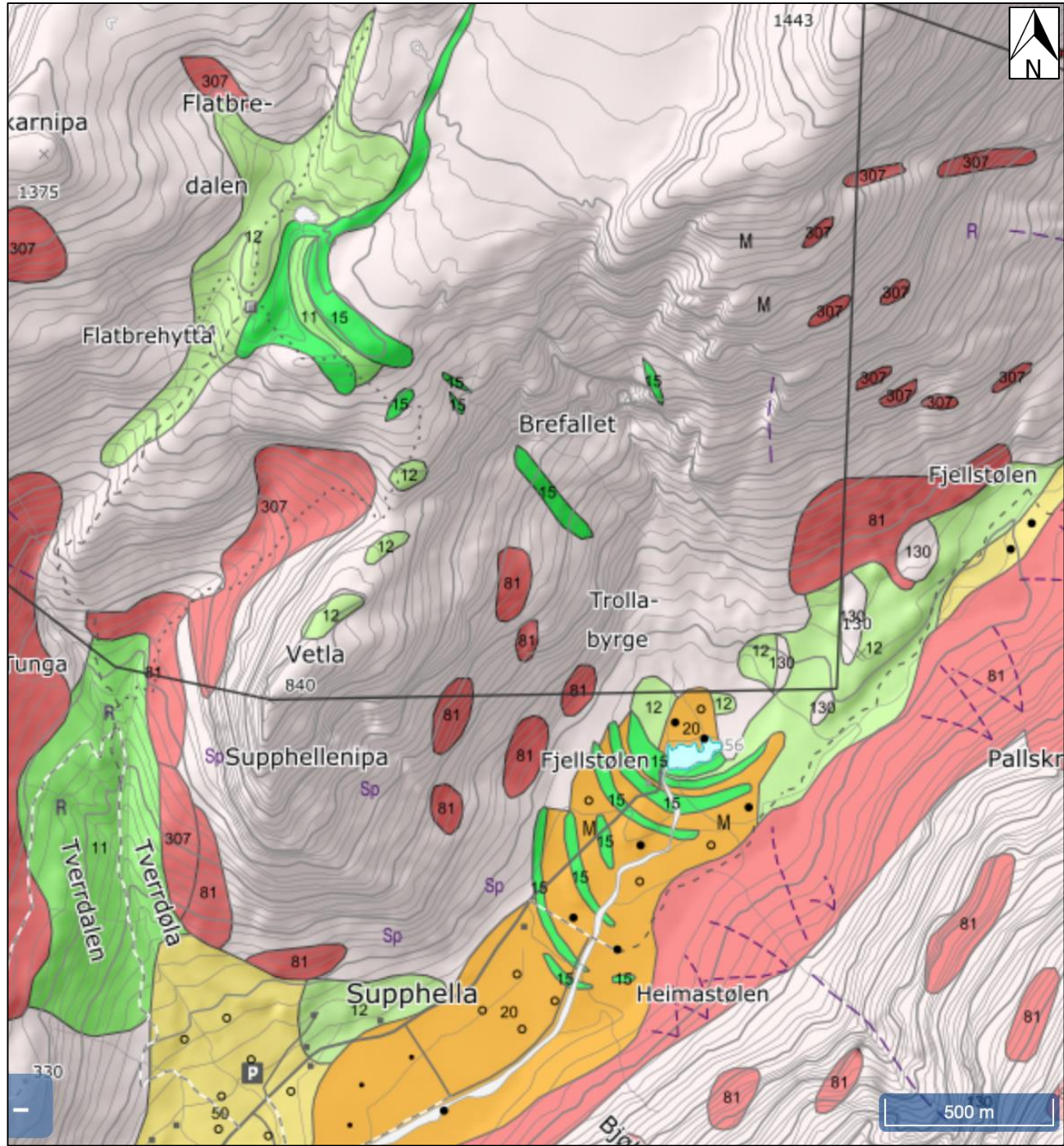
Gitteret på gangarealet gjer at gangvegen opplevast nett og luftig og gjev vegetasjonen under lys nok til å trivast.

Biletet over viser eit flettverksgjerde i stål som kontrast til CorTenet. Uttrykket blir nett og luftig og distraherar minimalt frå naturen rundt.

L11.01

Skisseprosjekt 03.02.23

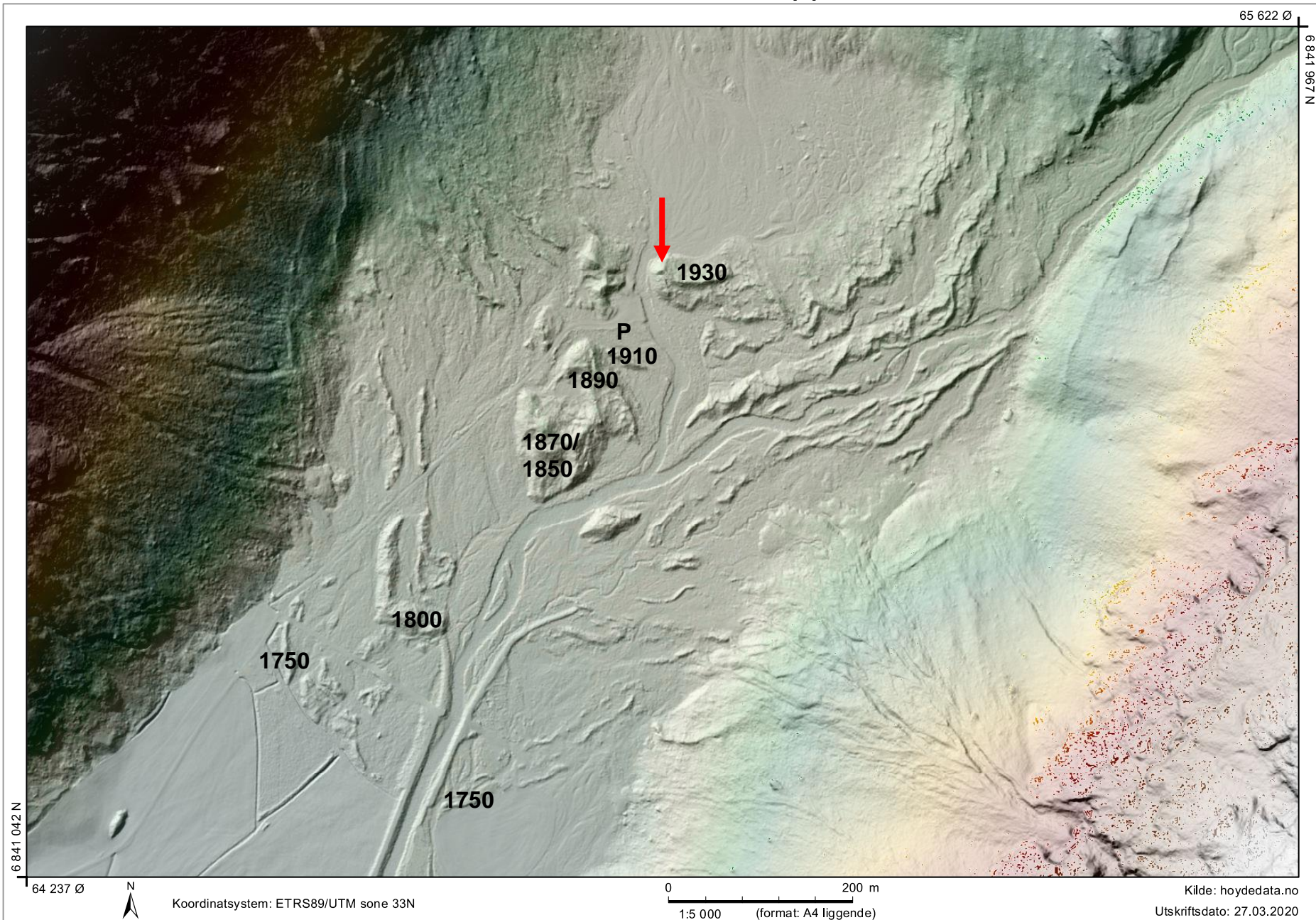
Situasjonsplan Supphellebreen 1 : 500

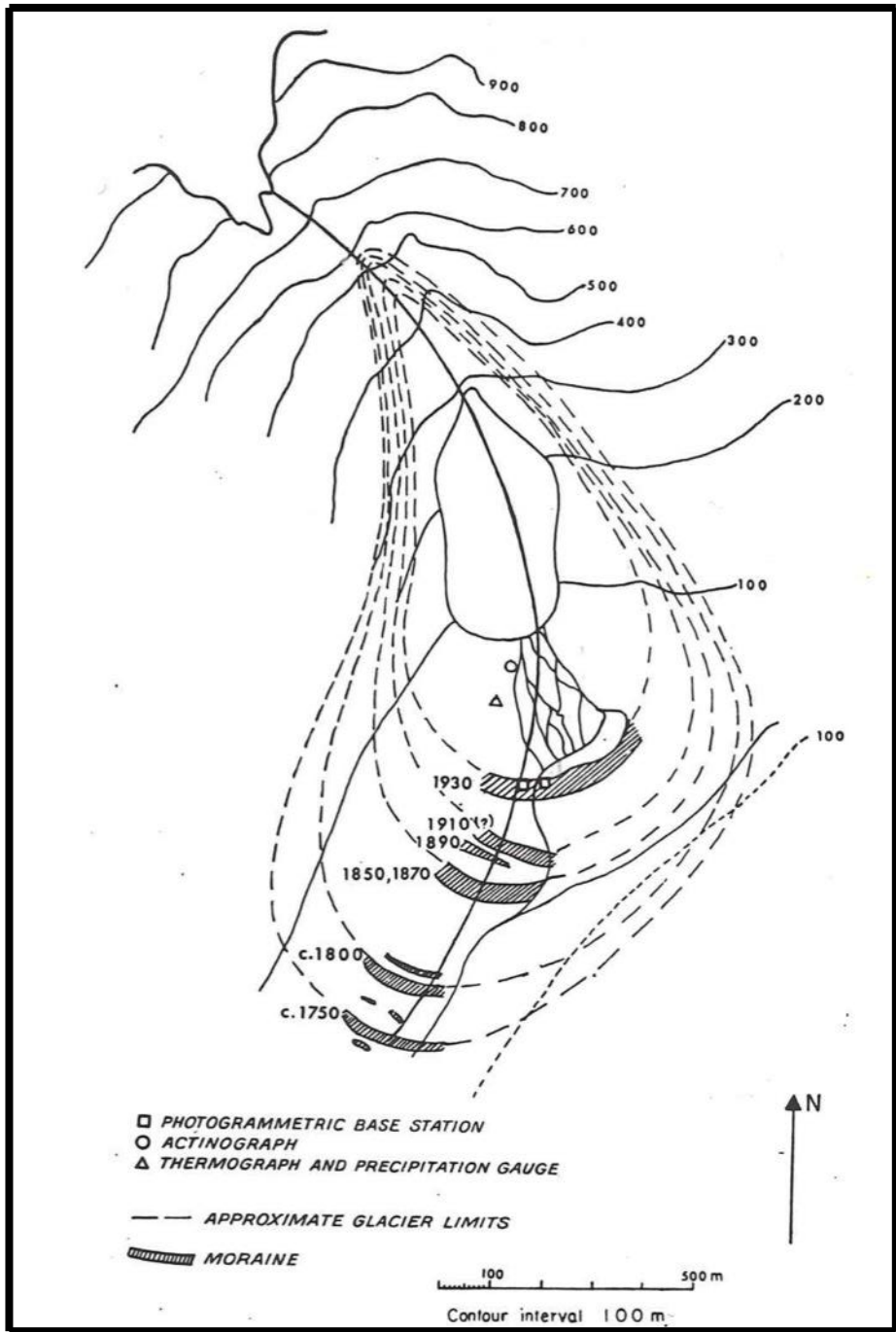
Løsmasseflater (forenklet tegnforklaring)

- Tynn morene (12)
- Tykk morene (11, 13, 16-17)
- Avsmeltingsmorene (14)
- Randmorene/-sone (15)
- Breelvavsetning (20-23)
- Bresjø-/innsjøavsetning (30-31, 35-36)
- Hav- og fjordavsetning, tykt dekke (> 0,5 m) (40-41)
- Hav-, fjord- og strandavsetning, tynt dekke (< 0,5 m) (43)
- Marin strandavsetning (42, 44)
- Elve- og bekkeavsetning (50-52)
- Bresjøtapning (53-55)
- Flomavsetning (56-57)
- Vindavsetning (60)
- Forvitningsmateriale (70-73)
- Skredmateriale (80-82, 301-318, 321)
- Steinbreavsetning (88)
- Torv og myr (90)
- Tynt humus-/torvdekke (100-101)
- Fyllmasse (120-122)
- Bært fjell, stedvis tynt løsmasse-dekke (110, 130, 140)

LiDAR-kart over breforlandet til Supphellebreen

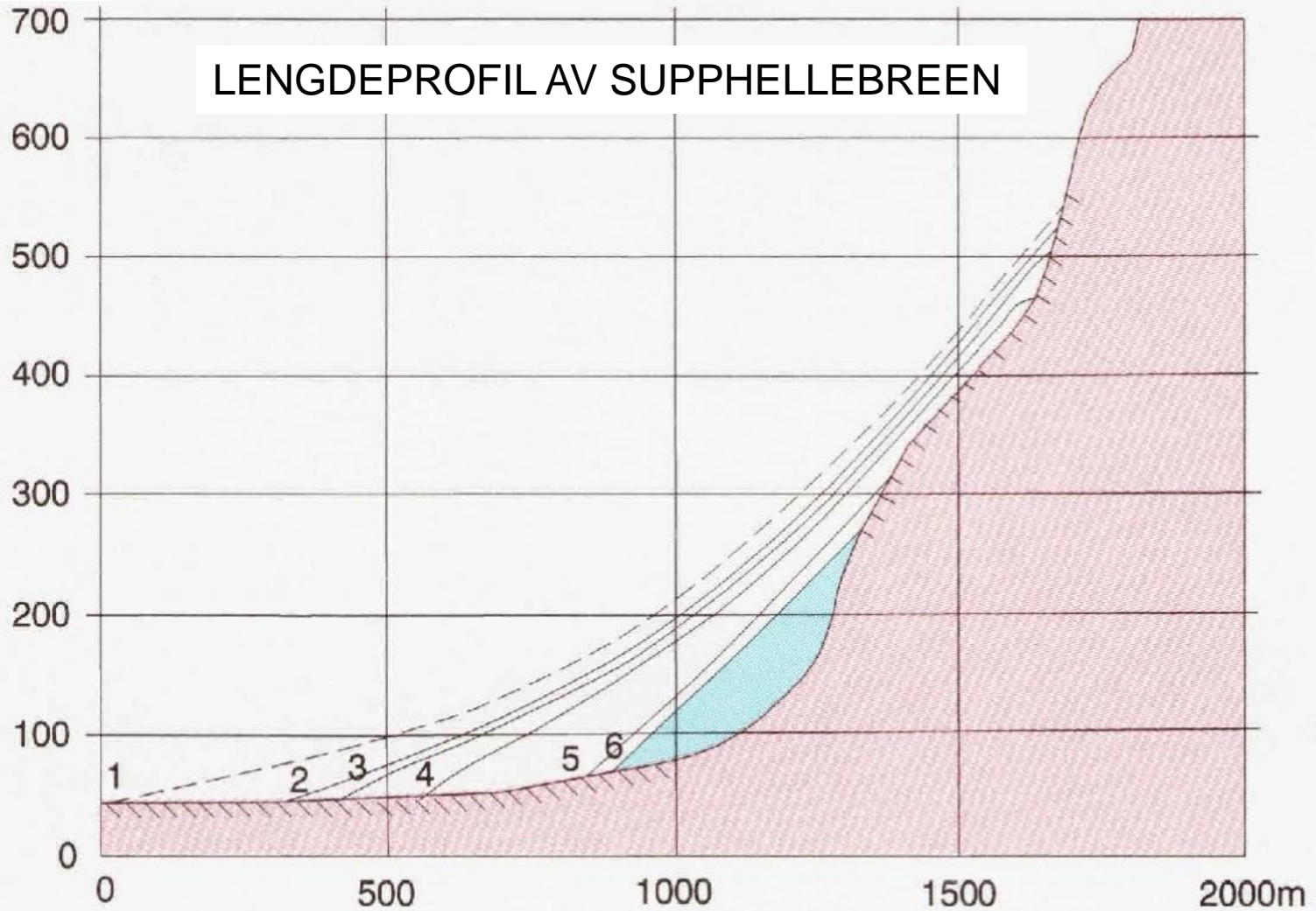
Morenealdre etter T. Karijord (1993)

Utbreiinga til Supphellebreen
frå om lag 1750 til 1930.
Frå Olav Orheim (1970).

moh.

LENGDEPROFIL AV SUPPHELLEBREEN

1=1750

4=1930

2=1868

5=1965 (Juni 7)

3=1899

6=1965 (Sept.11)

Aa og Sønstegård (1995)
etter O. Orheim (1970)

1885

Foto: Knud Knudsen, Billedsamlingen, Universitetsbiblioteket i Bergen

1899

Steinblokk

J.R. fot.

1899

Foto: Knud Knudsen, Billedsamlingen, Universitetsbiblioteket i Bergen

Ved Supphellebreen, Fjærland

Foto: Johan Rekstad - 1899

Pål Gran Kielland, Norsk Bremuseum

Foto: Atle Nesje - 2017

	De Saue	1898	42 m.			Fremrykning		De Saue, i. c.
Supphellebreen	Rekstad	1899	52 m.	+	185,5 m. til brøen i retn. W 19° N retv.	Svag fremrykning		Indlægget i bergtet paa E. nordv. side af brøen. En værdi ved siden.
	—	—	—	+	77,5 m. til brøen i retn. N 40° W retv.			Indlægget i nordv. af en stor granitbl. paa den østl. ende af brøen. En værdi ved siden.
	—	—	—	+	178,5 m. til brøen i retn. N 5° O retv.			Indlægget i en granitbl. paa den 3dje ende af brøen paa den østl. side. En værdi ved siden.

Aarvog Norges geologiske undersøgelse 1902

Foto: Pål Gran Kielland, Norsk Bremuseum

Steinblokk med fastmerke

Bregrandane

Fjellstølen

64.5

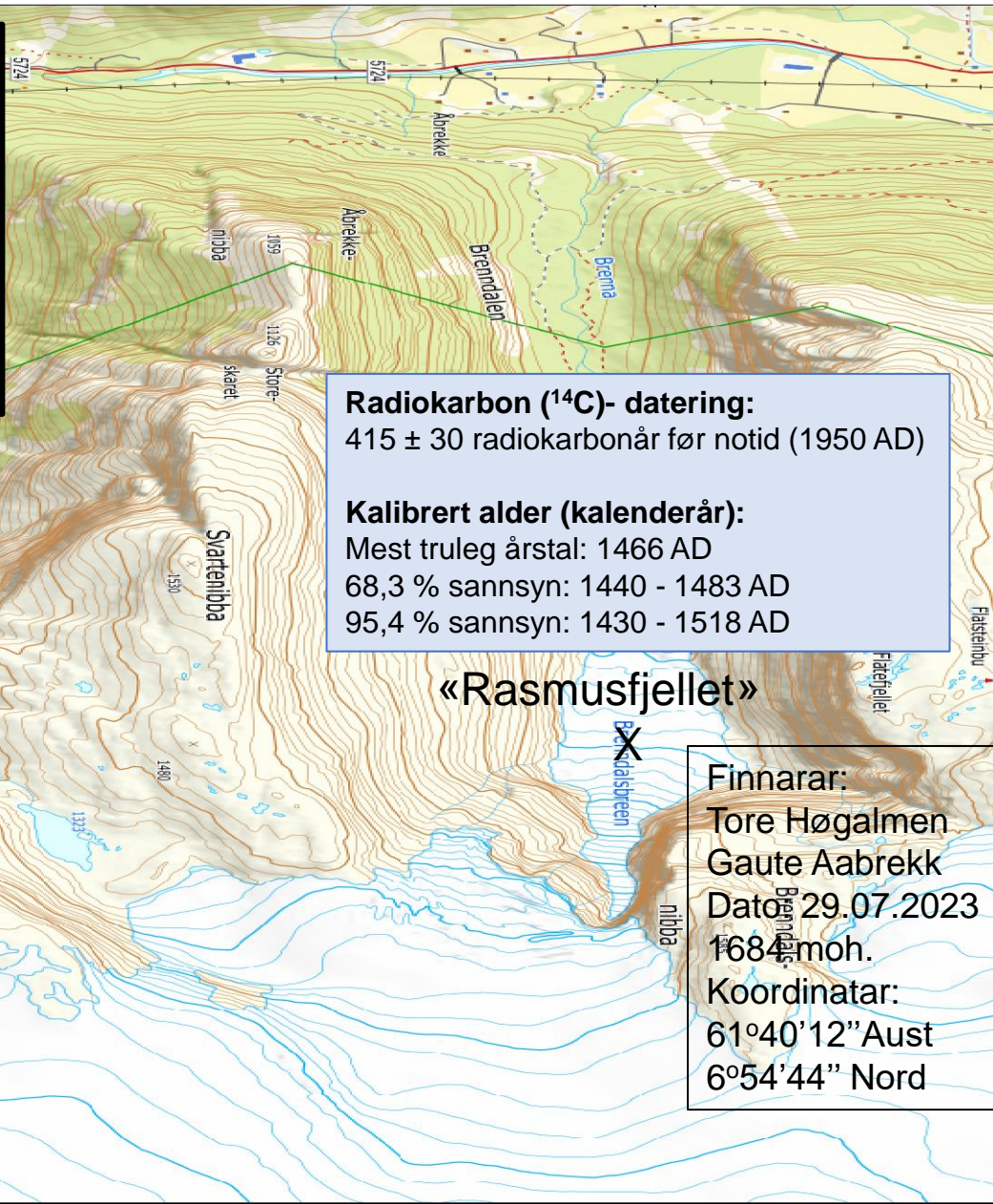
«Rasmusfjellet»

Briksdalsbreen

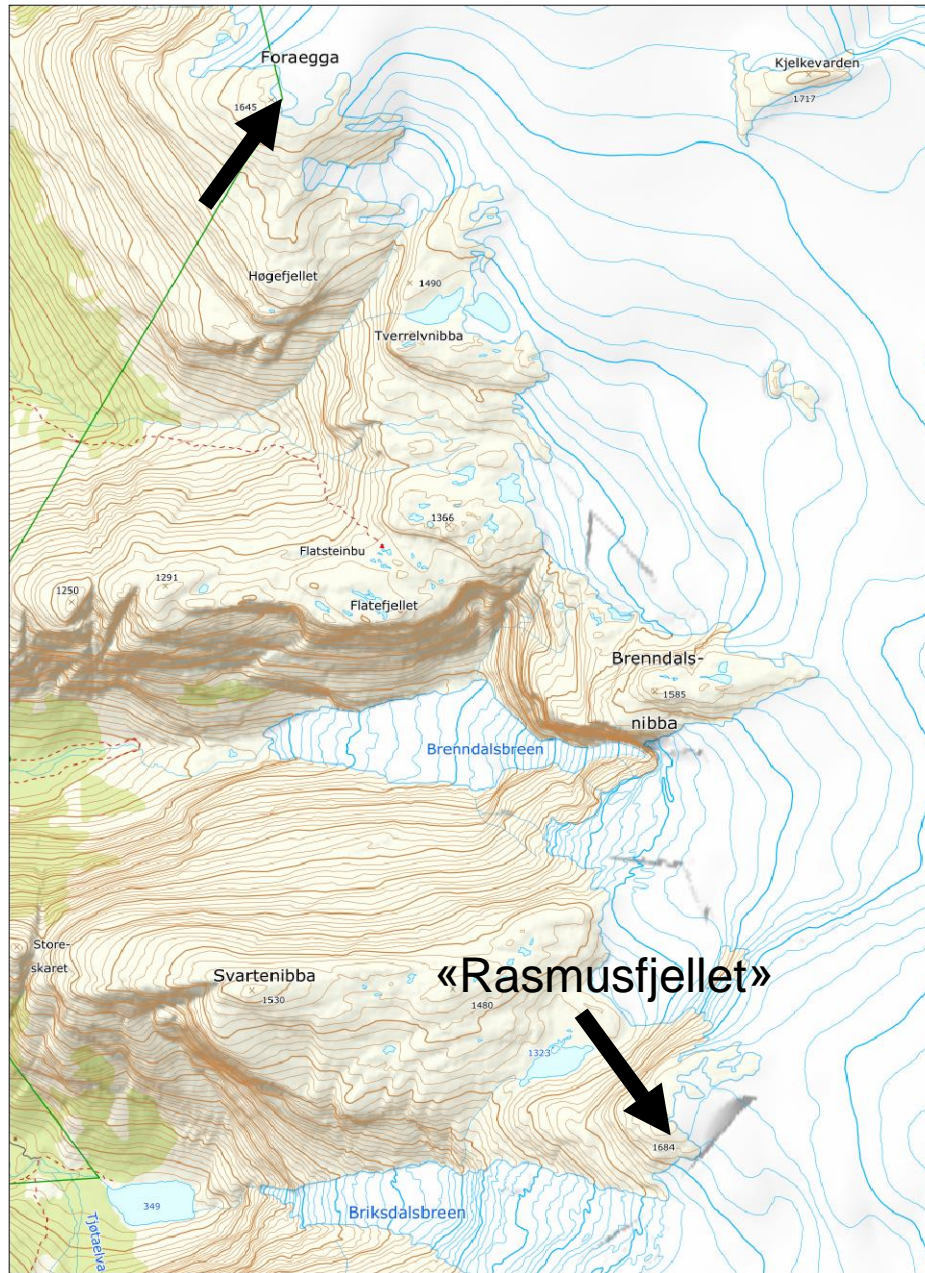
Foto: Rune Aabrekk

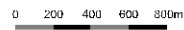
Radiokarbon (¹⁴C)- datering:
415 ± 30 radiokarbonår før notid (1950 AD)

Kalibrert alder (kalenderår):
Mest trolig årstal: 1466 AD
68,3 % sannsyn: 1440 - 1483 AD
95,4 % sannsyn: 1430 - 1518 AD

Finnarar:
Tore Høgalmen
Gaute Aabrekk
Dato: 29.07.2023
1684 moh.
Koordinatar:
61°40'12" Aust
6°54'44" Nord

Senterposisjon: 71576.86, 6866630.74
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 21.09.2023

Finnar: Olav Kvame

Foto: Gunnhild Sindre

Alder: 1462 AD

X Foraegga

Oldevatnet

Kvame

500 m

Kartverket

norgebilder.no